

Nota van beantwoording zienswijzen ontwerp omgevingsvisie Zoetermeer 2040

GEANONIMISEERD

1. Inleiding

Op 14 juni 2021 heeft de gemeenteraad van Zoetermeer ingestemd met de ontwerp omgevingsvisie Zoetermeer 2040 en is besloten de ontwerp omgevingsvisie ter inzage te leggen opdat inwoners, organisaties en overheden zienswijzen kunnen indienen op de omgevingsvisie. De duur van deze periode voor het indienen van zienswijzen is wettelijk bepaald op zes weken.

De ontwerp Omgevingsvisie Zoetermeer 2040 is het resultaat van de input uit de brede participatie en consultatie met inwoners, organisaties, overheden en externe experts die afgelopen jaren heeft plaatsgevonden. In die periode is op diverse momenten overleg geweest met inwoners, organisaties, overheden en experts over de gewenste ontwikkeling van Zoetermeer.

Met ingang van 25 juni 2021 kon iedereen gedurende een periode van 6 weken een zienswijze indienen op de ontwerp omgevingsvisie. Hiervan is op de gebruikelijke wijze kennisgegeven door een publicatie in het Gemeenteblad en de Staatscourant van 24 juni 2021 en een verwijzing in het Streekblad. Daarnaast is de publicatie op de gemeentelijke website geplaatst.

Verder zijn gedurende de zienswijzeperiode op diverse social media kanalen berichten gepost om publiciteit te geven aan de ontwerp omgevingsvisie en inwoners, organisaties en andere belanghebbenden op te roepen om een reactie te geven op de ontwerp omgevingsvisie. Het gaat hierbij onder meer om:

2 wekelijks berichten over de ontwerp visie en één van de hoofdlijnen van het toekomstbeeld 2040 uit de visie op Facebook, LinkedIn en Twitter.

2 wekelijk een link naar interview met burgemeester en wethouders over de visie Zoetermeer 2040 op Facebook, LinkedIn, Twitter en Instagram Story.

Wekelijks een interview met burgemeester en wethouders en extra berichtgeving over de zienswijzeprocedure in het Stadsnieuws Digitaal en het Streekblad.

Er zijn in totaal 20 zienswijzen ingediend. De gemeente spreekt haar dank en waardering uit naar de inwoners, organisaties en overheden die gedurende de zienswijzeperiode een reactie hebben ingediend op de ontwerp omgevingsvisie.

De gemeente Zoetermeer is ook dankbaar voor alle bijdragen die zij in de afgelopen jaren vanuit de samenleving heeft ontvangen. En voor de betrokkenheid van vele partners in de stad en de gesprekken die met hen zijn gevoerd bij de totstandkoming van de visie. Deze hebben mede vormgegeven aan de omgevingsvisie zoals die nu voorligt.

In hoofdstuk 2 zijn de zienswijzen samengevat weergegeven in een tabel. Per onderdeel is de zienswijze beantwoord. In hoofdstuk 3 is weergegeven op welke onderdelen de omgevingsvisie Zoetermeer 2040 is aangepast ten opzichte van de ontwerpversie.

De zienswijzen hebben geleid tot een aanscherping van de visie, aandachtspunten voor de verdere uitwerking van de visie of zijn een bevestiging en ondersteuning van de visie. Een aantal zienswijzen benadrukt een selectie van feiten en inzichten die bij het opstellen van de visie bekend waren, maar soms vanuit een ander of sectoraal perspectief zijn benaderd. Omdat het in essentie geen nieuwe feiten of inzichten zijn die tot een fundamenteel andere argumentatiebasis voor de visie zouden leiden is ervoor gekozen de visie daar niet op aan te passen.

Ook richt een deel van de zienswijzen zich op onderwerpen die bij de verdere uitwerking van de visie aan de orde zullen komen. Deze zienswijzen hebben niet geleid tot een inhoudelijke aanpassing van de visie. Maar de gemeente gaat de komende periode graag het gesprek aan met de indieners van de zienswijzen en met andere partners van de stad, om gezamenlijk uitvoering te geven aan de omgevingsvisie. De inzet van de expertise van inwoners en partners is hierbij van groot belang voor een succesvolle aanpak.

2. Samenvatting en beantwoording zienswijzen

Indieners zienswijzen

Er zijn 20 zienswijzen ingediend op de ontwerp omgevingsvisie Zoetermeer 2040. Er zijn geen mondelinge zienswijzen ingediend.

Onderstaand zijn de ingediende zienswijzen genummerd weergegeven.

	INHOUD ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING
Zienswijze 1:		
1.1	Indiener deelt de ambitie om Zoetermeer een sterker fundament te geven en beter in balans te laten komen. Maar plaats een aantal kanttekeningen bij de probleemanalyse en de voorgestelde maatregelen.	Kennis wordt genomen dat indiener de ambitie deelt om Zoetermeer een sterker fundament te geven en beter in balans te laten komen. Bij de beantwoording van zienswijze 1.2 t/m 1.12 wordt ingegaan op de kanttekeningen van indiener.
1.2	Indiener onderschrijft de doelstelling om de sociaal economische kracht van Zoetermeer te versterken en daarbij in te zetten op een evenwichtige in- en uitstroom van doelgroepen. Indiener heeft echter de indruk dat de gemeente lijkt te denken dat Zoetermeer relatief veel aanbod heeft voor lage (midden)inkomens en de instroom van lage inkomens groter is dan de uitstroom. Indiener wil de gemeente erop wijzen dat dit niet het geval is.	Uit onderzoek van ABF blijkt dat Zoetermeer een voor de woningmarktregio gemiddeld aandeel woningen voor lage (midden)inkomens heeft, b.v. lager dan Rijswijk, Den Haag en Delft, maar dat die verschillen vooral verklaard worden doordat in deze gemeenten een grotere woningvoorraad gereguleerde huurwoningen in het bezit van particulieren en marktpartijen hebben. In afwijking t.o.v. de gegevens van de indiener heeft de gemeente niet alleen gekeken naar de verhuisstromen van de lage en middeninkomens maar naar de hele in- en uitstroom van de gemeente. Hiernaast beslaat de onderzoeksperiode van de gemeente circa 20 jaar i.p.v. 4 jaar van de indiener. Doordat de verhuisstromen over een langere periode zijn geanalyseerd wordt de ontwikkelingstrend beter zichtbaar. Uit die gegevens is naar voren gekomen dat over die periode relatief meer mensen uit gebieden met een lage sociaaleconomische status Zoetermeer instroomden dan verlieten. En dat gedurende die periode relatief meer mensen uit Zoetermeer verhuisden naar hogere sociaaleconomische statusgebieden buiten Zoetermeer. Dit profiel van eenzijdige in- en uitstroom is kenmerkend voor de Zoetermeerse 'roltrapfunctie', en onlosmakelijk verbonden

		met de samenstelling van de Zoetermeerse woningvoorraad. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
1.3	Indiener stelt dat Zoetermeer minder doelgroepvoorraad heeft dan het regionale gemiddelde. Aangegeven wordt dat ABF in het kader van de regionale woningmarktafspraken (NWMA) mede in opdracht van de gemeente Zoetermeer geïnventariseerd heeft hoe de doelgroepvoorraad en de sociale doelgroep verdeeld is over de regio Haaglanden. Uit deze inventarisatie blijkt dat Zoetermeer in regionaal perspectief relatief weinig huishoudens heeft met een laag (midden)inkomen (40% om 49%) en ook weinig woningen die behoren tot de doelgroepvoorraad (41% om 48%).	Het gaat hier om een momentopname uit 2019, waardoor (in tegenstelling tot de analyse voor de omgevingsvisie) de beweging door de tijd niet zichtbaar is gemaakt. Verder is het verschil in doelgroepvoorraad vooral te wijden aan een hoger aandeel particuliere huurvoorraad. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
1.4	Indiener stelt dat binnen het DAEB segment sprake is van een uitstroom van lagere inkomens uit Zoetermeer naar de regio. Er vertrekken volgens indiener meer lage (midden)inkomens uit Zoetermeer dan zich in Zoetermeer vestigen. Nader uitgesplitst verliest Zoetermeer vooral 1-2 persoonshuishouden van 27-34 jaar aan de andere gemeenten in de regio Haaglanden. Indiener is van mening dat jong volwassen met een laag (midden)inkomen die opgegroeid zijn in Zoetermeer en hier veelal graag willen blijven wonen vanwege het beperkte aanbod aan DAEB woningen gedwongen zijn om te verhuizen naar andere gemeenten in de regio. Zoetermeer verliest hiermee een deel van haar eigen jonge inwoners waardoor de gemeente nog sneller vergrijsd en er bestaande sociale netwerken verzwakt worden. Dit komt de sociaaleconomische kracht van Zoetermeer naar mening van indiener niet ten goede. Het lijkt erop dat de gemeente met Zoetermeer 2040 volledig kiest voor het aantrekken van kapitaalkrachtige groepen van buiten Zoetermeer en dit ten kosten laat gaan van huishoudens met een laag (midden)inkomen die al hun hele leven in Zoetermeer wonen. Om tot een evenwichtiger in- en uitstroom van doelgroepen te komen, vraagt indiener de gemeente om zich in te spannen om het aanbod aan DAEB woningen voor de doelgroep 1-2 persoonshuishoudens te vergroten. Concreet vraagt indiener de gemeente om de doelstelling “meer spreiding & diversiteit van verschillende type woningbouw in elke wijk voor de periode tot 2030” (amendement 2106-B1)	De gemeente streeft evenals indiener naar een betere balans van de samenleving opdat Zoetermeer een thuis is voor iedereen (zie hoofdlijn 1: Zoetermeer is mijn thuis). Dit geldt zowel voor kapitaalkrachtige, minder kapitaalkrachten, jongeren en ouderen. De inzichten die de indiener voor bepaalde doelgroepen inbrengt zijn van grote waarde, en kunnen bijdragen aan een goede uitwerking van de visie. Indiener zal nauw worden betrokken bij de uitwerking van de visie (o.a. bij het programma woningbouw als katalysator voor een sociaaleconomisch krachtige stad) Gezien het streven naar meer balans in de samenleving leidt het op dit moment niet tot een aanpassing van de omgevingsvisie. Om tot een genuanceerde balans te komen maakt de gemeente graag gebruik van de inzichten van de indiener.

	uiterlijk in 2022 te vertalen naar een woningbouwprogramma op buurt-/wijkniveau waarbij er aangegeven wordt welke type woningen in welke prijsklassen er toegevoegd dienen te worden en hoe de gemeente dit beoogt te bereiken.	
1.5	Indiener juicht het vergroten van sociaal eigenaarschap toe, maar is van mening dat fysiek eigenaarschap voor veel huishoudens onhaalbaar is. Volgens indiener is de voornaamste barrière richting fysiek eigenaarschap dat een grote groep huishoudens onvoldoende inkomen heeft om een hypotheek te kunnen krijgen die het mogelijk maakt om in Zoetermeer een woning te kunnen kopen. Indiener maakt aan de hand van cijfers inzichtelijk dat de primaire doelgroep / doelgroep <i>Passend toewijzen</i> geen toegang heeft tot de koopsector. Het betreft hierbij 13.000 Zoetermeerse huishoudens. En dat de secundaire doelgroep/ Europa doelgroep zeer beperkte toegang heeft tot de koopsector. Het betreft hierbij 9.000 Zoetermeerse huishoudens. Indiener stelt dat van de 23 duizend Zoetermeerse huishoudens die tot de primaire en secundaire doelgroep van de corporaties behoren de overgrote meerderheid geen mogelijkheid heeft om voldoende hypotheek te krijgen om een koopwoning te kunnen kopen. De hypotheek die deze huishoudens kunnen krijgen is veel lager dan de huidige vraagprijzen van koopwoningen. Ook als indiener gehoor zouden geven aan de in Zoetermeer 2040 geformuleerde wens om een deel van hun 17 duizend zelfstandige DAEB woningen te verkopen komt hier geen verandering in.	De gemeente is verheugd dat indiener het versterken van sociaal eigenaarschap ondersteunt. Fysiek eigenaarschap is nastrevenswaardig aangezien dit inwoners bindt aan de stad en de kans geeft om vermogen op te bouwen. In diverse gemeenten worden hiertoe initiatieven genomen. Zoetermeer kiest ervoor om deze mogelijkheden ook te verkennen en indien dit potentie biedt hiertoe maatregelen nemen. Als gemeente zijn we bereid om ons in te spannen om de woningmarkt zo goed mogelijk toegankelijk te houden voor iedereen. Onorthodoxe oplossingen worden op voorhand niet uitgesloten. De gemeente gaat hierover graag in gesprek met indiener. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
1.6	Indiener wijst erop dat de DAEB corporatievoorraad met 17 duizend woningen op dit moment al ruim 5 duizend woningen kleiner is dan het aantal huishoudens in Zoetermeer dat op basis van het inkomen aangewezen is op de doelgroepvoorraad. En stelt dat het verder verkleinen van de DAEB voorraad er in veel gevallen voor zorgt dat deze huishoudens niet meer in Zoetermeer terecht kunnen. Dat Zoetermeeders dus niet meer in Zoetermeer kunnen blijven wonen als de plannen in de ontwerp visie worden gerealiseerd. Indiener verwacht dat de nu al zeer lange wachttijden hierdoor versneld verder zullen oplopen. Er zullen nog meer Zoetermeerse huishoudens dakloos worden en er zullen nog meer Zoetermeerse huishoudens bij familie of kennissen op de bank moeten slapen.	Op dit moment ligt de focus van woningbouw op de drieslag: goedkoop, midden en duur. Er zijn niet alleen tekorten in het goedkope segment. In alle segmenten zijn er (forse) tekorten, waardoor Zoetermeeders worden gedwongen om - ongewenst – de stad te verlaten. Als gemeente hebben we geen eenzijdige verantwoordelijkheid voor een bepaalde doelgroep, maar hebben we een verantwoordelijkheid voor alle doelgroepen. Elke doelgroep heeft in het huidige tijdsgewricht met specifieke vraagstukken te maken. Hierop zal de gemeente zich richten. Om deze verantwoordelijkheid waar te maken zal de gemeente hier regie op voeren conform de oproep van de indiener. Dit is één van de argumenten geweest waarom de gemeente de visie Zoetermeer 2040 heeft opgesteld. Zonder regie dreigt er een ongewenste disbalans te

		ontstaat in Zoetermeer, die langdurig negatieve impact zal krijgen op de stad. Hiervoor richt de visie de aandacht op een thuis voor iedereen alsmede de kwaliteit en diversiteit van woningen in plaats van aantallen en percentages. Als gevolg van de snelle opbouw heeft Zoetermeer een eenzijdig aanbod van type woningen. De weinig gedifferentieerde woonaanbod spiegelt zich in een weinig diverse samenleving. Dit heeft betrekking op alle segmenten. In de visie worden geen uitspraken gedaan over aantallen en procentuele verdeling. Wel wordt voorgesteld om af te stappen van de standaard percentages voor de diverse categorieën (sociale huur, vrije sector huurwoningen en vrije sector koop). Om zodoende toe te gaan naar een meer precieze verdeling, waarbij maatwerk per wijk of project wordt geleverd. Gezien de groeiambities kan het aandeel van huidige typen woningen veranderen. Echter in absolute aantallen zal er sprake zijn van een toename in elk segment. Tot slot mag van de gemeente worden verwacht dat dakloosheid – voor alle segmenten - zoveel mogelijk wordt voorkomen. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
1.7	Indiener vraagt de gemeente om de omgevingsvisie zo aan te passen dat er rekenschap wordt gegeven aan de mogelijkheden die huishoudens met een laag (midden)inkomen hebben om een woning te kunnen kopen. Indiener verwijst naar amendement 2106-B1 is uitgesproken dat “... een groei van het absolute aantal woningen in alle segmenten (van sociaal tot vrije sector)” wordt beoogd. Aangegeven wordt dat de visie tegelijkertijd ook in zet op de gefaseerde verkoop van een deel van de (sociale) huurvoorraad. Indiener vraagt de gemeente in de omgevingsvisie duidelijk aan te geven hoe de beoogde toename van het aantal DAEB woningen zich verhoudt tot de door de gemeente beoogde verkoop van een deel van de sociale huurvoorraad en hoe aan beide doelen invulling gegeven wordt. Wanneer de gemeente vasthoudt aan de wens om substantiële aantallen sociale huurwoningen te verkopen, vraagt indiener de gemeente om in de	Verwezen wordt naar de beantwoording onder zienswijze 1.6 Indiener zal nauw worden betrokken bij de uitwerking van de visie (o.a. bij het programma woningbouw als katalysator voor een sociaaleconomisch krachtige stad). Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.

	omgevingsvisie duidelijk aan te geven hoe er ondanks de verkoopambitie zorg gedragen wordt voor een significante toename van het absolute aantal sociale huurwoningen.	
1.9	Indiener onderschrijft de gedachte dat maatwerk per buurt en per project gewenst is en bij kan dragen aan de doelen van Zoetermeer 2040. Echter ziet zij een groot risico in het loslaten van een minimaal aandeel sociale huurwoningen op stadsniveau. Indiener geeft aan dat veel van de ontwikkellocaties in Zoetermeer in eigendom zijn van commerciële ontwikkelaars. En dat deze partijen geen belang hebben bij het ontwikkelen van sociale huurwoningen en zullen hier uit eigen beweging niet snel voor kiezen. Indiener is van mening dat er een krachtige regie vanuit de gemeente nodig is om te waarborgen dat er ook in het sociale segment voldoende aanbod is. En stelt dat wanneer er geen minimaal aandeel sociale huurwoningen geëist wordt, de kans groot is dat er nauwelijks nog sociale huurwoningen ontwikkeld worden. Indiener stelt dat het loslaten van het minimale aandeel sociale huurwoningen waarschijnlijk zorgt voor een verdere disbalans tussen de vraag en het aanbod in dit segment. Daarnaast is het loslaten van deze eis niet in lijn met de afspraken die gemaakt zijn in het kader van het Stadsbouwakkoord van 10 maart 2021. Het getuigt niet van een betrouwbare samenwerking om enkele maanden na ondertekening van het Stadsbouwakkoord al terug te komen op de gemaakte afspraken.	Verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijze 1.6. Indiener zal nauw worden betrokken bij de uitwerking van de visie (o.a. bij het programma woningbouw als katalysator voor een sociaaleconomisch krachtige stad). Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
1.10	Om de doelstelling uit Zoetermeer 2040 te bereiken dat er meer balans komt tussen de verschillende wijken in de stad is het van groot belang dat er in een aantal buurten forse aantallen sociale huurwoningen toegevoegd worden, zodat het aandeel sociale huurwoningen in andere buurten kan dalen. Indiener geeft aan dat zij hier een sleutelrol in kan vervullen door in buurten met een zeer hoog aandeel DAEB woningen een deel van de DAEB woningen te verkopen of te liberaliseren. Hiervoor is het echter noodzakelijk dat er elders in de stad forse aantallen DAEB woningen toegevoegd kunnen worden om te waarborgen dat er op stadsniveau voldoende aanbod blijft. Indiener stelt dat wanneer er op stadsniveau geen eis is aan het minimale aandeel sociale huurwoningen, het bij nieuwbouw het heel erg lastig wordt om in kwetsbare buurten het aandeel DAEB woningen te verminderen.	De gemeente is blij dat indiener het belang van het meer in balans brengen van wijken onderschrijft. De suggestie die u doet: het in de ene wijk/buurt terugbrengen en in de andere wijk/buurt uitbrengen van de sociale huurvoorraad verdient nadere uitwerking in het woonbeleid. Na het vaststellen van de visie zal de gemeente bestaand beleid gaan herijken op basis van deze visie. De gemeente maakt hierbij graag gebruik van uw expertise op dit vlak. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
1.11	Indiener stelt voor om op stadsniveau een minimaal aandeel sociale huurwoningen aan te blijven houden bij nieuwbouw (min. 27%) en dit zelfs te verfijnen naar woningen met een huur tot	Dank voor de suggesties die u doet op dit vlak. De instrumenten die u noemt kunnen onderdeel uitmaken van nieuw (woon)beleid. Na het vaststellen van de visie zal de gemeente

	de aftoppingsgrens (t.b.v. de primaire doelgroep) en woningen met een huur tot de liberalisatiegrens (t.b.v. de secundaire doelgroep). Op projectniveau kan dan afgeweken worden van dit minimale aandeel als dit in belang is van de buurt of het project. Deze afwijking moet dan door of namens de initiatiefnemer binnen twee jaar op een andere locatie gecompenseerd worden, of er moet een bijdrage gestort worden in een gemeentelijk volkshuisvestingsfonds. Zodat de gemeente met deze middelen op een andere locatie in de stad extra sociale huurwoningen kan laten realiseren. Hiermee biedt de gemeente het maatwerk dat nodig is om specifieke buurten krachtiger te maken terwijl tegelijkertijd er voldoende aanbod blijft voor Zoetermeerse huishoudens die aangewezen zijn op een sociale huurwoning. Indiener vraagt de gemeente om een minimaal aandeel sociale huur bij nieuwbouw en de oprichting van een gemeentelijk volkshuisvestingsfonds op te nemen in de omgevingsvisie.	bestaand beleid gaan herijken op basis van deze visie. De gemeente maakt hierbij graag gebruik van uw expertise op dit vlak. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
1.12	Indiener roept de gemeente op om alle instrumenten die zij tot haar beschikking heeft in te zetten om te waarborgen dat Zoetermeer een thuis kan blijven bieden aan alle huishoudens die nu ook al in Zoetermeer wonen en er graag willen blijven wonen. Wees duidelijk en transparant naar ontwikkelaars over de woonproducten die er op stadsniveau en op buurtniveau minimaal benodigd zijn en eis dat ieder project een bijdrage levert aan de realisatie van deze gewenste woonproducten.	Dank voor de suggesties die u doet op dit vlak. De gemeente maakt hierbij graag gebruik van uw expertise op dit vlak. Voor het overige deel van de reactie wordt verwezen naar de beantwoording onder zienswijze 1.7 Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
Zienswijze 2:		
2.1	Indiener spreekt waardering uit voor dit omvangrijke document en de bijhorende deelstudies, maar plaats ook de kanttekening dat het gehele document een wel heel optimistisch beeld schetst. De omgevingsvisie beschrijft een te positieve versie van een wenselijke toekomst.	De visie is gebaseerd op onderzoek naar steden met vergelijkbare problematiek. De visie bevat aldus beproefde strategieën. Uit ervaringen van andere steden blijkt dat het mogelijk is om de vraagstukken van Zoetermeer aan te pakken. Dit vergt een heldere richting en een lange adem. Oftewel het is ambitieus maar niet te ambitieus. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
2.2	Indiener vraagt meer aandacht voor de hoofdlijn Zoetermeer als regiostad. Waar vroeger de stad als het object van bewerking gold, is het nu het grotere geheel van stedelijke en landschappelijke artefacten dat tot het domein van de Zoetermeer gerekend mag worden. Die rijkdom aan attractieve milieus, het instant houden van die kwaliteiten vraagt extra inspanningen van de gemeente en trekt ook een stevige wissel op het kwalitatief in	Zoetermeer 2040 betreft een integrale visie, waarin een balans is aangebracht tussen de opgaven die van belang zijn voor de toekomst van Zoetermeer. Zoetermeer als regiostad is één van de zeven belangrijke perspectieven. Het groene karakter van Zoetermeer is ten opzichte van de omliggende regio een van de positief onderscheidende factoren. Om de

	orde houden van de grote Zoetermeerse groengebieden.	woonaantrekkelijkheid op een hoger niveau te brengen is in de visie de lijn ingezet om zorgvuldig met deze positief onderscheidende factor om te gaan. De ambities en opgaven die in de ontwerp visie zijn opgenomen zullen verder worden uitgewerkt in programma's (beleids- en gebiedsprogramma's). Daarin zullen ook voorstellen worden gedaan voor interventies om het groen in en rondom de stad beter met elkaar te verbinden en waar mogelijk te versterken en uit te breiden. De gemeente zal bij deze uitwerkingen de inzichten van deze zienswijze betrekken. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
2.3	Indiener vindt het terecht dat bij hoofdlijn 2 'Duurzame stad tussen de parken' het benutten van de groene kracht centraal wordt gesteld. Maar mist de link naar een echt stadspark. Volgens indiener kan dat het visitekaartje worden van Zoetermeerse suburbane stedelijkheid. Indiener geeft aan dat aan de andere kant in de regio, in het met kassen reeds verstedelijkt landschap, de discussie moet worden gevoerd over andere vorm van verstedelijken. Indiener vraagt of een paar nieuwe buurtschappen in een nieuw Rotte-landschapspark ook op de regionale woningbouwagenda kunnen worden geplaatst?	Niet duidelijk is wat indiener exact bedoeld met de term een 'echt' stadspark. Zoetermeer is rijk aan stadsparken, zowel in als aan de rand van de stad, die in omvang en gebruik van elkaar verschillen. In paragraaf 2.2. van de ontwerp omgevingsvisie is aangegeven dat we het groen in de stad, waaronder de bestaande stadsparken, functioneler willen gaan gebruiken. En het groen in en om de stad beter met elkaar willen gaan verbinden. Het groen (als samenhangend geheel) zal daarmee nog nadrukkelijker het visitekaartje worden van de Zoetermeerse stedelijkheid. De omgevingsvisie doet alleen uitspraken over het grondgebied van de gemeente Zoetermeer. De discussie over een andere vormen van verstedelijking in de regio of nieuwe buurtschappen in een nieuw Rotte-landschapspark is in eerste instantie aan andere overheden (provincie en de gemeenten die in die gebieden het bevoegd gezag zijn). De visie Zoetermeer 2040 spreekt echter wel de ambitie uit om diverse vraagstukken op het niveau van de regio in gezamenlijkheid aan te pakken. Het inzicht van de indiener met betrekking tot de buurtschappen sluit aan bij deze ambitie. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
2.4	Indiener stelt dat de Omgevingsvisie ook te maken heeft met de context waarin het toekomstig handelen kan worden geplaatst. En dat je als gemeente het streven naar een betere balans	De inschatting is dat met gerichte inzet van de gemeentelijke middelen in samenwerking met partners van de stad in de komende 20 jaar een opwaartse beweging kan worden gemaakt. Dit vraagt echter wel scherpte van iedereen

	tussen stad en samenleving maar deels in eigen hand hebt. Indiener wijst erop dat een stad, en ook een new Town 1.0 of straks 2.0 nooit af zal zijn.	(bestuur en organisatie) en een gezamenlijke koers (Zoetermeer 2040), die voor langere tijd wordt vastgehouden. De omgevingsvisie zet daarvoor de koers uit en biedt handvatten voor dit gemeenschappelijk handelen. De gemeente is - conform de zienswijze van de indiener - zich ervan bewust dat de stad nooit af zal zijn. Steden die honderden jaren oud zijn, blijven zich ook voortdurend ontwikkelen. De omgevingsvisie vormt ook nadrukkelijk geen blauwdruk voor de toekomst. Maar zet de koers uit voor de ambities en opgaven die in de visie zijn opgenomen. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
2.5	Indiener geeft aan dat naast het landschap in al zijn verschijningsvormen als drager voor de groene eigenheid, de historische kwaliteiten van Zoetermeer een grote rol spelen; zowel de oudere monumentale elementen vanuit het dorp-zijn tot aan opvallende artefacten uit het recente verleden; het culturele erfgoed vanaf 1945 behoort bij een ontwikkelingsvisie een eigen plek te hebben.	Deze zienswijze is in lijn met de visie Zoetermeer 2040. Het belang van de opvallende artefacten zijn benoemd in de lijn Zoetermeer een palet van wijken en buurten. Deze artefacten zijn van grote betekenis en vaak de parels van de wijken en buurten. In de omgevingsvisie is ervoor gekozen om sectorale thema's niet apart op te nemen. De reden hiervan ligt in de analyse die ten grondslag ligt aan de visie. Uit de analyse van de Staat van Zoetermeer blijkt de samenhang tussen sociale, economische, ruimtelijke aspecten, met inbegrip van het cultureel erfgoed in de stad. Deze onderdelen zijn in de zes hoofdlijnen in samenhang met elkaar gebracht. Vanuit deze samenhang moeten de opgaven worden aangepakt. De hoofdlijnen bieden voldoende aanknopingspunten om in de uitvoering (in specifieke beleids- of gebiedsprogramma's) het thema cultureel erfgoed nader uit te werken. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
2.6	Indiener geeft een pleidooi om veranderingen en vernieuwing in kleine weldoordachte stappen op de agenda te houden en niet alles - de stad zelf, de procedures - als grootschalige herstructureringsopgaven te organiseren.	Dit pleidooi wordt ondersteund. Het is onmogelijk om een plan voor de komende twintig jaar in één keer geheel uit te werken en vast te leggen. Dit doen we stap voor stap, met maatwerk per gebied of wijk. De realisatie van Zoetermeer 2040 knippen we daarvoor op in kleinere eenheden. Dit zijn programma's. In deze programma's concretiseren we de ambities en opgaven uit Zoetermeer 2040. Deze programma's hebben een looptijd van twee tot acht jaar. Door de kortere looptijd hebben programma's het voordeel dat ze behendig op

		nieuwe ontwikkelingen en inzichten kunnen inspringen. De programma's waar jaarlijks aan wordt gewerkt zijn opgenomen in de Strategische agenda Zoetermeer 2040. Deze agenda behoort bij de omgevingsvisie en slaat de brug tussen de lange termijn ambities en de concrete uitvoering. De agenda wordt periodiek geactualiseerd. Hierdoor kunnen we stap voor stap de visie realiseren en adequaat reageren op nieuwe inzichten en omstandigheden. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
Zienswijze 3:		
3.1	Indiener is van mening dat Zoetermeer veel zaken heeft die al goed zijn, behouden zouden moeten worden en versterkt kunnen worden om de aantrekkelijkheid van de stad te vergroten. Dit had wat indiener betreft meer aandacht mogen krijgen in de visie, waardoor het document een positievere toon uit had geademd.	De opvatting dat Zoetermeer veel zaken heeft die al goed zijn, behouden zouden moeten worden en versterkt kunnen worden om de aantrekkelijkheid van de stad te vergroten wordt gedeeld en is in lijn met de Visie Zoetermeer 2040. Tegelijkertijd laat het onderzoek naar de Staat van Zoetermeer (onderdeel van het Basisdocument Zoetermeer 2040) zien dat er een aantal actuele en grote vraagstukken binnen de stad spelen die aangepakt moeten worden. Ondanks de aanwezige kwaliteiten zien we namelijk dat de woonaantrekkelijkheid van de stad achterblijft bij onze omgeving, de sociaaleconomische kracht van de stad onder druk staat en de verschillen tussen wijken en buurten toenemen. De visie geeft daarmee (in hoofdstuk 1) vooral een realistisch beeld van de huidige situatie van de stad. En die bevat – naast de positieve aspecten die in de afgelopen decennia zijn opgebouwd – ook een aantal fundamentele vraagstukken voor Zoetermeer. In Hoofdstuk 2 van de visie worden de zes hoofdlijnen van het toekomstbeeld voor 2040 beschreven. Dit is een positief toekomstbeeld, waarin we gebruikmakend en voortbouwend op de bestaande kwaliteiten van de stad werken aan een verdergaande opbouw van Zoetermeer. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
3.2	Indiener herkent dat de woningvoorraad onvoldoende aansluit bij de behoefte, waardoor er een scheefte ontstaat in bevolkingsopbouw als het	De opvatting van de indiener wordt gedeeld. De visie schetst het perspectief voor 2040. Echter op dit moment is er sprake van een urgente

	gaat om (o.a.) leeftijd en opleidingsniveau. Maar geeft aan dat de urgentie van (bijvoorbeeld) dit probleem niet uit het document blijkt. De omgevingsvisie heeft het over 2040, maar wat wordt aan dit probleem gedaan op kortere termijn?	woonvraag. Om deze reden is in de strategische agenda opgenomen dat op korte termijn een programma voor woningbouw als katalysator voor een sociaaleconomische krachtige stad wordt opgezet. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
3.3	Indiener vindt dat het (gebrek aan het) thema water in de omgevingsvisie ronduit een gemiste kans is. Niet alleen als het gaat om waterberging, waterafvoer en waterkwaliteit, maar ook als het gaat om de functie die water kan vervullen in het recreatieve netwerk. Indiener geeft aan dat op pag.18/19 bij 'Zoetermeer als stad tussen de parken' het woord 'varen' niet had misstaan. En vraagt waarom Zoetermeer in haar visie niet opneemt dat ze uiterlijk 2040 over een open vaarverbinding met de omgeving beschikt? Indiener stelt in dat verband dat een (sluis)verbinding ontbreekt tussen de Zoetermeerse Plas en dat vaarwater. Het maken van deze verbinding biedt de gemeente volgens indiener veel meerwaarde en maakt Zoetermeer voor een extra modaliteit bereikbaar.	In de ontwerp omgevingsvisie is water niet als afzonderlijk onderwerp opgenomen. De oorzaak hiervan ligt in de analyse die ten grondslag ligt aan de visie. De analyse van de Staat van Zoetermeer toont de samenhang tussen sociale, economische en fysieke aspecten. Vanuit deze samenhang moeten opgaven worden aangepakt. Vandaar dat in de visie geen sectorale thema's apart als paragrafen zijn opgenomen. Deze thema's zijn in de zes hoofdlijnen van het toekomstbeeld 2040 in samenhang met elkaar gebracht. Het thema water komt bijvoorbeeld terug in de hoofdlijn Zoetermeer stad tussen de parken. Dank voor deze toevoeging. Het verbinden van groen en water in en rondom de stad biedt uiteraard ook kansen om vanuit de stad tussen de parken direct de omliggende natuur in te varen. De tekstpassage op pagina 19 zal hierop aangepast worden. Waterverbindingen kunnen op vele manieren vormgegeven worden. Een open vaarverbinding kan daar een van zijn. In de ontwerp omgevingsvisie worden echter geen locatie specifieke uitspraken gedaan. De suggestie van een open vaarverbinding kan (in een later stadium) bij de doorwerking van de omgevingsvisie in programma's, het omgevingsplan of concrete planontwikkelingen voor locaties mogelijk verdere uitwerking vinden. Dit onderdeel van de zienswijze leidt tot een tekstuele aanpassing in de omgevingsvisie.
Zienswijze 4:		
4.1	Indiener vindt de ontwerp omgevingsvisie weinig concreet.	De ontwerp omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen die de gewenste koers voor Zoetermeer beschrijft. In de ontwerp visie worden dan ook geen locatiespecifieke uitspraken gedaan of uitspraken op projectniveau. De doorwerking en concrete uitwerking van de visie vindt plaats via

		programma's (gebieds- of beleidsprogramma's), het omgevingsplan en planontwikkelingen. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
4.2	Naar aanleiding van de afbeelding van de Mandelabrug in de ontwerp omgevingsvisie vraagt Indiener waar de liften blijven?	In de ontwerp omgevingsvisie is de afbeelding van de Mandelabrug alleen als achtergrond foto gebruikt. In de ontwerp visie zelf worden geen uitspraken gedaan over de Mandelabrug. De Mandelabrug is momenteel voorzien van 4 liften, waarvan 2 aan elke zijde van de brug. Deze liften zijn geschikt voor diverse doelgroepen en bieden een alternatief voor de trappen en roltrappen. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
4.3	Indiener vraagt of er nagedacht is hoe er van (voorheen 3) nu 1 zwembad gemaakt kan worden en er toch evenveel gezwommen kan worden in Zoetermeer? Indiener mist uitwerking daarvan in beeld en tekst in de ontwerp omgevingsvisie.	De komende jaren vindt de uitwerking van de visie plaats via onder andere programma's, projecten en regelingen. Op dat niveau vindt de concretisering plaats van bijvoorbeeld de recreatieve voorzieningen zoals zwembaden. In het van Tuylpark is de bouw van een nieuw zwembad in voorbereiding. Het nieuwe zwembad wordt vele malen groter dan het voorgaande zwembad en zal voorzien in de behoefte voor alle doelgroepen. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
Zienswijze 5:		
5.1	Indiener geeft aan haar dak te willen opofferen om mensen te laten zien hoe mooi en fijn het is, als een visitekaartje voor sedumdaken in Zoetermeer maar niet over de financiële middelen beschikt. Indiener vraagt of zij en de gemeente elkaar daarbij kunnen helpen. Indiener geeft aan voor meer groen te zijn en dan vooral op daken. En stelt dat een fikse vergoeding voor sedumdaken veel beter zou zijn voor het milieu, de leefbaarheid én het aanzicht. En Indiener is van mening dat wanneer de gemeente eventueel afspraken kan maken waardoor iedere woning hetzelfde dak krijgt, dat vele malen goedkoper is.	Dank voor het aanbod dat u doet op dit vlak. De komende jaren vindt de uitwerking van de visie plaats via onder andere programma's, projecten en regelingen. Op dat niveau zal ook de concretisering plaats vinden van bijvoorbeeld de vergroening van de stad met bijvoorbeeld sedumdaken. Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
Zienswijze 6:		
6.1	Indiener merkt op dat in de ontwerp Omgevingsvisie de klimaatproblematiek niet	In de ontwerp omgevingsvisie is klimaat niet als afzonderlijk onderwerp opgenomen. De

	centraal wordt gesteld. Aangegeven wordt dat in een overleg met de gemeente aangegeven is welke (urgente) vraagstukken er spelen in Zoetermeer als het gaat om water, waterveiligheid en klimaatadaptatie. Daarbij is verwezen naar de Strategische SamenwerkingsAgenda 2021-2024 die indiener samen met de gemeente begin dit jaar heeft ondertekend. Indiener merkt op dat de gemaakte opmerkingen niet zijn overgenomen in de ontwerp Omgevingsvisie.	oorzaak hiervan ligt in de analyse die ten grondslag ligt aan de visie. De analyse van de Staat van Zoetermeer toont de samenhang tussen sociale, economische en fysieke aspecten. Vanuit deze samenhang staan de specifieke opgaven voor Zoetermeer centraal in de visie. Vandaar dat in de visie geen sectorale thema's apart als paragrafen zijn opgenomen. Deze thema's zijn in de zes hoofdlijnen van het toekomstbeeld 2040 in samenhang met elkaar gebracht. De hoofdlijnen van het toekomstbeeld (o.a. Zoetermeer stad tussen de parken) bevat aanknopingspunten om fundamenteel met de klimaatproblematiek aan de slag te gaan. Nadere uitwerking daarvan zal plaatsvinden in programma's (gebieds- en/of beleidsprogramma) en het omgevingsplan. De gemeente werkt graag samen met de indiener aan deze uitwerking, zodat de noodzakelijke expertise optimaal kan worden ingezet. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
6.2	Indiener geeft aan dat zij het onderwerp Klimaatadaptatie graag wil inbrengen in de pilot Buytenwegh om daarmee de krachten te bundelen, participatie op een hoger plan te tillen en klimaatadaptatieve maatregelen te bevorderen. Hiermee kan uitvoering worden geven aan de gemaakte afspraken in de Strategische Samenwerkingsagenda 2021-2024.	De gemeente ondersteunt dit en gaat graag samen met indiener het gesprek aan over de wijze waarop hier vorm en inhoud aan gegeven kan worden. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
6.3	Indiener wijst op de goede samenwerking met de gemeente. Beide partijen hebben gedeelde ambities en geven prioriteit aan het samen werken aan schoon water, het werken aan een leefbare stad door meer bewustwording, beleving en participatie alsmede klimaatadaptatie en klimaatmitigatie. De komst van de Omgevingswet geeft een extra impuls voor samenwerking en integraliteit. In een komend bestuurlijk overleg over de Strategische SamenwerkingsAgenda 2021-2024 wil indiener hier graag verder op in gaan.	De gemeente beaamt de goede samenwerking met indiener en is ook van mening dat de komst van de Omgevingswet een extra impuls geeft voor samenwerking en integraliteit. De gemeente gaat graag het gesprek hierover aan in een komend bestuurlijk overleg over de Strategische SamenwerkingsAgenda 2021-2024. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
6.4	Indiener geeft aan dat zij na bestudering van ontwerp Omgevingsvisie Zoetermeer 2040 en met name de water gerelateerde aspecten, geen bezwaar heeft tegen de planontwikkelingen. Wel wijst indiener erop dat voor de water gerelateerde aspecten de Keur (Waterwet) van Rijnland 2020	Dank voor deze ondersteuning. De gemeente zal bij water gerelateerde aspecten rekenschap houden met de Keur (Waterwet) en bijbehorende uitvoeringsregels. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.

	alsmede bijbehorende uitvoeringsregels van toepassing zijn.	
Zienswijze 7:		
	Indiener geeft in haar zienswijze een opsomming wat er nodig is in de wijken (zie punten 7.1 t/m 7.7) en pleit er voor om de inwoner tijd, aandacht en ruimte te geven in 2040.	Dank voor de suggesties. In de ontwerp omgevingsvisie is de Zoetermeerse samenleving centraal gesteld. De visie is er op gericht om samen met onder meer de inwoners, bedrijven en organisaties uitvoering te geven aan het toekomstbeeld voor 2040. De tijd, aandacht en ruimte die daarvoor nodig is zal steeds opnieuw bekeken worden en deel uitmaken van het gemeentelijk handelen. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
7.1	Indiener vindt dat er in de wijken meer aandacht nodig is voor groenonderhoud en het beter maaien en onderhouden van groenstroken.	De omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen die de gewenste koers voor Zoetermeer beschrijft. Het onderhoud van groen wordt niet in een omgevingsvisie geregeld, maar via uitwerkingen in de vorm van programma's en projecten. Het belang van goed onderhoud wordt door de visie bekrachtigd. Aan dit aspect zal door de gemeente Zoetermeer via de uitwerking van de visie aandacht worden gegeven. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
7.2	Indiener pleit voor verbouw van kantoren en het maken van woningen voor meerdere woongroepen, ouderen, starters etc, en leeftijdsbestendige woningen zodat verschillende groepen bij elkaar kunnen wonen en daar waar nodig elkaar kunnen ondersteunen. Indiener stelt dat jonge mensen nu noodgedwongen wegtrekken uit Zoetermeer en het gevaar voor verpaupering en verarming zo toeneemt. Door verschillende doelgroepen bij en/of naast elkaar te huisvesten kunnen mensen daar waar nodig hulp geven en/of een oogje in het zeil houden.	De voorgestelde maatregelen sluiten aan op de visie en eveneens het (huidige) gemeentelijk beleid. In de visie wordt ingezet op vergroten van de diversiteit van de woningvoorraad middels transformatie, nieuwbouw en verbouw. Afgelopen jaren zijn op meerdere plekken in de stad leegstaande gebouwen omgevormd naar woningen voor diverse doelgroepen. Ook is in de afgelopen jaren nieuwbouw gerealiseerd voor meerdere woongroepen met een levensloopbestendig karakter. Vanuit de visie zullen waar mogelijk nieuwe initiatieven op dit vlak gestimuleerd en gefaciliteerd worden door de gemeente. Inzet is dat Zoetermeer een thuis kan bieden voor iedereen: van jong tot oud. Dit onderwerp wordt met voorrang uitgewerkt in het programma woningbouw als katalysator voor een sociaaleconomisch krachtige stad. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.

7.3	Indiener vindt dat er in de wijken woonruimte gecreëerd moet worden voor begeleid en begeleid zelfstandig wonen, dit zou in combinatie kunnen met woningen voor ouderen. Indiener roept op om versnippering in de zorg tegen te gaan en ruimte te maken voor het PGB en kleinschalig wonen en begeleiding door lokale partijen.	Verwezen wordt naar de beantwoording op zienswijze 7.2 De omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen die de gewenste koers voor Zoetermeer beschrijft. Dit inzicht van de indiener zal de gemeente betrekken in het vervolg bij de uitwerking van de visie in de vorm van programma's, projecten en regelingen aan de orde komen. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
7.4	Indiener pleit voor buurthuizen en inlooplekken die niet door instanties via de gemeente en alleen voor doelgroepen zijn.	De omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen die de gewenste koers voor Zoetermeer beschrijft. Dit inzicht van de indiener zal de gemeente betrekken in het vervolg bij de uitwerking van de visie in de vorm van programma's, projecten en regelingen aan de orde komen. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
7.5	Indiener geeft aan dat de gemeente bereikbaar moet zijn en blijven voor mensen die niet digitaal "vooruit" kunnen. En pleit voor een inloop in het buurthuis waar mensen door mensen in de buurt geholpen kunnen worden.	De omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen die de gewenste koers voor Zoetermeer beschrijft. Dit inzicht van de indiener zal de gemeente betrekken in het vervolg bij de uitwerking van de visie in de vorm van programma's, projecten en regelingen aan de orde komen. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
7.6	Indiener geeft aan dat de participatie veelal digitaal wordt aangekondigd en is van mening dat met de resultaten van reacties van inwoners niet veel wordt gedaan. Indiener verzoekt meer in de lokale kranten te zetten, mensen via het buurthuis te laten reageren, en mensen te informeren per post als er inspraak gevraagd wordt per straat en/of wijk. Indiener geeft mee ook ruimte te laten voor suggesties en niet alleen bevestiging te vragen voor het voorgenomen beleid. Indiener is van mening dat de Adviesraad totaal geen voeling heeft met de inwoners en er voor de inwoners geen ingang/klankbord is voor het beleid van de gemeente. Indiener pleit voor openbare vergaderingen, ruimte voor inwoners om bij	Dank voor deze reflectie. Participatie is belangrijk aspect voor de uitwerking van de visie. De gemeente streeft ernaar om dit optimaal te laten verlopen, waarbij geleerd wordt van de reacties die worden ontvangen. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.

	aanvang van de vergaderingen vragen en/zorgen voor te leggen en een moment na afloop waar inwoners persoonlijk kunnen spreken met leden van de Adviesraad.	
Zienswijze 8:		
8.1	Indiener is van mening dat Zoetermeer veel kan leren door ook naar andere steden met vergelijkbare vraagstukken te kijken. En vraagt of de gemeente met bepaalde steden contact heeft.	De visie is gebaseerd op onderzoek naar steden met vergelijkbare problematiek. De visie bevat aldus beproefde strategieën. Uit ervaringen van andere steden blijkt dat het mogelijk is om de vraagstukken van Zoetermeer aan te pakken. Ook bij de uitwerking van de visie zal gebruik worden gemaakt de opgebouwde inzichten en expertise van andere steden. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
8.2	Indiener acht het niet slim om hoge flats te plaatsen op een drassige bodem. En stelt dat vanwege verzakking het kostenplaatje in de toekomst duur zal worden.	In de ontwerp omgevingsvisie worden geen uitspraken gedaan op locatie of gebouwniveau. De omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen die de gewenste koers voor Zoetermeer beschrijft. Dit deel van de zienswijze wordt verder ter kennisgeving aangenomen. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
8.3	Indiener is van mening dat de gemeente 'vanuit een doos met alleen muren om zich heen, met het licht daarboven' kijkt. Indiener vindt Zoetermeer een mooie doos, te mooi dat wij als 'honing werken en heleboel bijen hier komen'. Indiener oppert om liever een metropool te worden en dorpen om Zoetermeer heen een stad (of een wijk) status te geven.	Dit deel van de zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen.
Zienswijze 9:		
9.1	Indiener vindt de ontwerp-visie op Zoetermeer een overzichtelijk stuk, dat van lef getuigt, omdat het 'De Staat van Zoetermeer 2019' als uitgangspunt durft aan te nemen. Indiener merkt op dat dat rapport een zeer negatief beeld van Zoetermeer geeft, zoals het zich heeft ontwikkeld in de periode 2005 – 2019. Gedegradeerd van de landelijke subtop naar de onderste 10% van de ranglijst van alle gemeenten. Dit is een ernstige constatering, omdat Zoetermeer jarenlang Nederlands beste groeikern was. Indiener wijst erop dat degenen, die de moeite nemen om de gemeentelijke jaarverslagen van 1990 – 2004 te lezen, zullen zien dat deze eretitel	Dank voor deze reactie. Het onderzoek naar de Staat van Zoetermeer (onderdeel van het Basisdocument Zoetermeer 2040) heeft verscherpte inzichten opgeleverd over hoe Zoetermeer zich in de afgelopen 15 heeft ontwikkeld. Het laat zien dat er een aantal actuele maatschappelijke vraagstukken binnen de stad speelt, dat aangepakt moet worden. Ondanks alle goede inspanningen in het verleden ten aanzien van het voorzieningenniveau en de

	niet zo maar is toegekend. Er zijn niet alleen grote aantallen woningen gebouwd, maar ook op sociaaleconomisch, cultureel en sportief gebied werd er gescoord. Het Stadshart, de Floriade, Floravontuur, Siemens, Stadstheater, SilverDome, Snowworld, de (nieuwe) Boerderij, Culinaire, CRI, ICT-HHS, Burggolf, Keerpunt, CKC, etc	nieuwbouwontwikkelingen binnen de stad heeft Zoetermeer haar positie niet weten vast te houden. We zien dat de woonaantrekkelijkheid van de stad achterblijft bij onze omgeving, de sociaaleconomische kracht van de stad onder druk staat en de verschillen tussen wijken en buurten toenemen. De visie geeft daarmee (in hoofdstuk 1) vooral een feitelijk beeld van de huidige situatie van de stad. Het schetst tevens de vraagstukken die met urgentie en met prioriteit moeten worden opgepakt, die moeten leiden tot een positieve impuls voor Zoetermeer. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
9.2	Indiener geeft een opsomming van zaken waarmee Zoetermeer in het verleden heeft gescoord. Indiener acht deze opsomming nodig omdat de summiere tekst in de ontwerp-visie over de historie van onze stad ruimte laat voor de gedachte dat groeikernen alleen maar woningen hebben gebouwd en dat zij als zij op leeftijd komen dus vanzelfsprekend kwalitatief achteruitgaan. Het heeft er de schijn van dat Zoetermeer zichzelf heeft verwaarloosd. Indiener vraagt of de gemeente een opvatting heeft over het falen van haar eigen adaptief vermogen?	Een generiek kenmerk van groeikernen is dat er binnen een relatief kort tijdsbestek veel woningen zijn gerealiseerd. In de ontwerp omgevingsvisie is echter ook aangegeven dat Zoetermeer volgens de beste inzichten uit die tijd is opgebouwd : ruim, groen, veilig, bereikbaar en met een breed aanbod aan voorzieningen (onderwijs, cultuur, sport, zorg). Investerings in deze aspecten hebben naast woningbouw een belangrijke basis gevormd voor het huidige Zoetermeer: een groene, suburbane new town in de Zuidvleugel van de Randstad, die veel te bieden heeft. In de ontwerp omgevingsvisie wordt ook geen causaal verband gelegd tussen het op leeftijd komen van een stad en een kwalitatieve achteruitgang. Wat we op basis van onderzoek constateren is dat een snelle groei van steden – zoals bij Zoetermeer en andere groeikernen – niet direct leidt tot een stad die in balans is. Allerlei factoren en mechanismen spelen daarbij een rol. Het rapport naar de Staat van Zoetermeer duidt diverse factoren en ontwikkelingen die daarbij van invloed zijn (geweest). En laat zien dat met name de afgelopen twee decennia sprake is van een aantal dalende trends die de kwaliteit en de sociaaleconomische kracht van de stad en de samenleving onder druk zetten. Dit zien we bijvoorbeeld terug in de woonaantrekkelijkheid en het gemiddeld inkomensniveau en vermogen per huishouden dat achterblijft bij het regionaal en landelijk gemiddelde.

	Indiener verwijst in dat kader naar pagina 7 waar anders dan in het figuurtje vier in plaats van 5 samenhangende mechanismen worden genoemd.	De observatie van de indiener is correct. In de tekst wordt over vier mechanismen gesproken, terwijl in het figuur vijf mechanismen zijn opgenomen. Gezien het belang van het 5^e mechanisme: het adaptief vermogen zal een aanvullende tekst in de visie over dit mechanismen worden opgenomen. Dit onderdeel van de zienswijze leidt tot een tekstuele aanvulling in de omgevingsvisie
9.3	Helaas moet indiener constateren dat in het recente verleden veel plannen ‘van boven’ zijn gekomen in plaats van organisch gegroeid. De schaalsprong, het schaatsstadion, de hoogbouw en niet te vergeten de outlet. Zegeningen van projectontwikkelaars en anderen, die de gemeente waarschijnlijk heel veel geld hebben gekost.	Het inzicht van de ziener komt overeen met inzet van de visie. Voor een deel zal de stad zich langs een organische ontwikkeling van diverse initiatieven zich blijven ontwikkelen. Hiernaast zal de gemeente ook diverse plannen ‘van boven’ initiëren. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
9.4	Indiener vindt de gekozen methodiek van de ontwerp – visie Zoetermeer 2040 logisch. Wat zijn de lessen uit het verleden, die getrokken worden om het beschadigde vertrouwen te hernieuwen. Zoetermeer moet weer in de lift. Wij moeten promoveren naar tenminste de nationale middenmoot. Wat is er nodig om het eigen adaptief vermogen van de gemeente te herstellen?	De opvatting van de indiener sluit aan bij de ambitie zoals deze staat beschreven in de visie. Deze is erop gericht om de neergaande trend om te buigen, opdat de sociaaleconomische kracht alsmede de aantrekkelijkheid van de stad verder gaat toenemen. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
9.5	Indiener verwijst naar pagina 40, paragraaf 5.1: Iedereen zal worden ingeschakeld zonder aan te geven wat en wie de gemeente zelf inbrengt. Indiener vraagt of de gemeente wel voldoende gekwalificeerd personeel heeft om de Zoetermeerse burgers te garanderen, dat het algemeen belang niet wordt ondergesneeuwd door de belangen van projectontwikkelaars, voorbijtrekkende adviseurs, etc. Indiener is van mening dat de gemeente over eigen deskundigheid dient te kunnen beschikken om vrij te kunnen oordelen over wat derden te bieden hebben.	Zowel het gemeentelijk bestuur als de gemeentelijke organisatie zijn zich bewust van de inzet en expertise – binnen en buiten de gemeentelijke organisatie - die nodig is om Zoetermeer naar een optimaal toekomstperspectief te leiden. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
9.6	Indiener wijst de gemeente erop dat Zoetermeer in de eerste veertig jaar van zijn groeikernontwikkeling kundig en alert eigen personeel had om de regie te voeren. Zij waren ook in staat extern de belangen van de stad te verdedigen. Zij waren ook bereid zich in Zoetermeer metterwoon te vestigen. Het verdient aanbeveling dat de vertegenwoordigers van de gemeente die het vele overleg met burgers en derden, dat in de visie wordt aangekondigd, professioneel uitvoeren en het ook leuk vinden.	Verwezen wordt naar de beantwoording van zienswijze 9.5

Zienswijze 10:

10.1	Indiener wijst de gemeente erop dat de gemeente Zoetermeer medeondertekenaar is van het Convenant Klimaatadaptief Bouwen en zich daarmee gecommitteerd heeft aan het klimaatadaptief ontwikkelen van de woningbouwopgave. Ook stelt het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie, dat Nederland = ook Zoetermeer in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig ingericht is. Indiener vindt daar dat in de ontwerp omgevingsvisie slechts minimaal notie aan wordt gegeven.	In de ontwerp omgevingsvisie is klimaat niet als afzonderlijk onderwerp opgenomen. De oorzaak hiervan ligt in de analyse die ten grondslag ligt aan de visie. De analyse van de Staat van Zoetermeer toont de samenhang tussen sociale, economische en fysieke aspecten. Vanuit deze samenhang staan de specifieke opgaven voor Zoetermeer centraal in de visie. Vandaar dat in de visie geen sectorale thema's apart als paragrafen zijn opgenomen. Deze thema's zijn in de zes hoofdlijnen van het toekomstbeeld 2040 in samenhang met elkaar gebracht. De ontwerp omgevingsvisie is op hoofdlijnen geformuleerd. Hierin zitten voldoende aanknopingspunten om met dit onderwerp aan de slag te gaan. Nadere uitwerking daarvan zal plaatsvinden in programma's (gebieds- en/of beleidsprogramma) en het omgevingsplan. Hierbij betreft de gemeente graag de expertise en inzichten van de indiener. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
10.2	Indiener waardeert dat er veel aandacht is voor versterking van het groen-blauwe netwerk in en om de stad, omdat dit een bijdrage aan de opvang en de infiltratie van hemelwater en het watersysteem is. Voor indiener is het echter niet duidelijk hoe dit zich verhoudt tot de toenemende kans op wateroverlast en droogte, hitte (waterverbruik en verslechtering waterkwaliteit), biodiversiteit (bijvoorbeeld sterfte van planten en dieren door droogte of slechte waterkwaliteit) en bodemdaling (schade aan funderingen en verzilting).	De door indiener genoemde aspecten staan onlosmakelijk verbonden met het versterken van het groen-blauwe netwerk in en om de stad, zoals in de visie is opgenomen. Vanwege het abstractieniveau van de visie is zijn allerlei sectorale thema's niet apart als paragrafen in de visie opgenomen. Nadere uitwerking van de genoemde aspecten zal plaatsvinden in programma's (gebieds- en/of beleidsprogramma) en het omgevingsplan. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
10.3	Indiener verzoekt de gemeente om het water- en klimaatbelang in de visie en de agenda te verwerken. Daarmee kan het ook als kader voor klimaatadaptieve ruimtelijke ontwikkelingen gaan dienen.	Verwezen wordt naar de beantwoording onder 10.1

Zienswijze 11:

11.1	Indiener verzoekt de gemeente om bij de uitwerking van de visie in ruimtelijke plannen de onder 11.2 t/m 11.10 genoemde aspecten op te	De gemeente dankt de indiener voor het overzicht van aandachtspunten die van belang zijn op moment dat uitwerking van de visie de
-------------	---	--

	laten nemen c.q. te verwerken, met als uitgangspunt dat de bedrijfsvoering van ProRail niet wordt belemmerd.	belangen van het spoornet raakt. Op het moment dat dit aan de orde is bij de uitwerking van de visie, zal afstemming plaats vinden met indiener.
11.2	Indiener verzoekt de gemeente voor het aspect Externe Veiligheid in relatie tot Railverkeer gebruik te maken van de meest recente gegevens (Basisnet).	Het aspect Externe Veiligheid zal (in een later stadium) bij de doorwerking van de omgevingsvisie in het omgevingsplan verdere uitwerking vinden. Daarbij zal voor dit aspect onder meer gebruik gemaakt worden van het Basisnet. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
11.3	Indiener verzoekt de gemeente voor het aspect Geluid in relatie tot Railverkeer gebruik te maken van de meest recente gegevens (Geluidproductieplafonds).	Het aspect geluid zal (in een later stadium) bij de doorwerking van de omgevingsvisie in het omgevingsplan verdere uitwerking vinden. Daarbij zal, waar nodig, gebruik worden gemaakt van Geluidproductieplafonds. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
11.4	Indiener wijst erop dat indien de ontwerp omgevingsvisie Zoetermeer 2040 en alle in de toekomst daarop gebaseerde ruimtelijke plannen, bebouwing dichtbij het spoor mogelijk maken, trillinghinder voor de toekomstige bewoners/gebruikers kan ontstaan als gevolg van treinverkeer. Indiener acht het gewenst dat er in de planvorming aandacht is voor trillinghinder. En raadt de gemeente aan om in het kader van de goede ruimtelijke ordening en de zorgvuldige voorbereiding van besluiten het aspect trillinghinder af te wegen, zoals door Kenniscentrum InfoMil wordt aanbevolen.	De gemeente is zich bewust van het ontstaan van trillinghinder als gevolg van treinverkeer. Bij toekomstige planontwikkelingen zal met dit aspect rekening worden gehouden. Het aspect trillinghinder zal (in een later stadium) bij de doorwerking van de omgevingsvisie in programma's, het omgevingsplan of concrete planontwikkelingen voor locaties verdere uitwerking vinden. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
11.5	Indiener raadt de gemeente ook aan om het aspect trillingen te betrekken bij de ontwerp omgevingsvisie Zoetermeer 2040 en alle in de toekomst daarop gebaseerde ruimtelijke plannen. In dit kader verwijst indiener naar de Handreiking Nieuwbouw en Spoortrillingen	Waar nodig wordt bij toekomstige ruimtelijke plannen het aspect trillingen betrokken en zal gebruik gemaakt worden van de Handreiking Nieuwbouw en Spoortrillingen Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
11.6	Indiener wijst de gemeente erop dat in de ontwerp omgevingsvisie Zoetermeer 2040 gronden zijn opgenomen die in eigendom zijn van indiener. Indiener merkt in dit kader op dat deze gronden - zonder hun nadrukkelijke toestemming - niet mogen worden gebruikt en ten alle tijden	In de omgevingsvisie wordt de bestemming van gronden niet geregeld. In de uitwerking van de omgevingsvisie richting programma's, omgevingsplan en concrete planontwikkelingen zal rekening worden gehouden met de verschillende belangen, de eigendomssituaties,

	onbelemmerd toegankelijk moeten blijven. Indiener verzoekt de gemeente tevens alle gronden van indiener te voorzien van de bestemming Verkeer-Railverkeer.	calamiteitenroutes. Waar dit aan de orde is zal dit planologisch geborgd worden door het toekennen van de bestemming Verkeer-Railverkeer. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
11.7	Indiener verzoekt de gemeente om haar - vooruitlopend op de Omgevingswet - actief te betrekken bij het verder ontwikkelen van bouwplannen in de directe nabijheid van de spoorbaan, teneinde in gezamenlijk overleg tot overeenstemming te komen c.q. afspraken te maken alvorens tot uitvoering zal worden overgegaan.	De gemeente zal indiener actief betrekken bij ontwikkelen van bouwplannen in de directe nabijheid van de spoorbaan. Waar nodig zal de gemeente ook initiatiefnemers hierop wijzen. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
11.8	Indiener verzoekt de gemeente om met haar contact op te nemen indien de door de gemeente voorgestelde visie effect kan hebben op de bestaande overwegen in de gemeente. Indiener verwijst de gemeente naar de Beleidsagenda Spoorveiligheid 2020 -2025 waarin het Ministerie van Infrastructuur en Veiligheid.	In de ontwerp omgevingsvisie worden geen locatie specifieke uitspraken gedaan op het niveau van overwegen. De gemeente zal indiener actief betrekken bij ontwikkelen die effect kunnen hebben op overwegen in de gemeente. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
11.9	Indiener wijst de gemeente erop dat in verband met het borgen van de stabiliteit van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen het waterpeil niet mag wijzigen. En dat de gemeente dient te borgen dat werkzaamheden geen invloed hebben op de stabiliteit van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen, alsmede op het ongehinderd gebruik van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen.	De gemeente is zich hiervan bewust. Deze aspecten worden echter niet geregeld door een omgevingsvisie. Aan deze aspecten zal door de gemeente Zoetermeer separaat van de omgevingsvisieprocedure aandacht worden gegeven. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
11.10	Indiener geeft aan dat voor het uitvoeren van werkzaamheden in de nabijheid van de spoorbaan rekening gehouden dient te worden met het bepaalde in artikel 19 van de Spoorwegwet.	Verwezen wordt naar de beantwoording onder 11.9
Zienswijze 12:		
12.1	Indiener vindt, met het oog op de opvolgende plannen, de ontwerpvisie teleurstellend door het ontbreken van ruime aandacht voor de cultuurhistorie, zoals de Omgevingswet vraagt, en in het algemeen in het ontbreken van precisie ten aanzien van locaties, kwantiteiten en jaartallen.	In de ontwerp omgevingsvisie is cultuurhistorie niet als afzonderlijk onderwerp opgenomen en worden ook geen locatie specifieke uitspraken gedaan. De oorzaak hiervan ligt in de analyse die ten grondslag ligt aan de visie. De analyse van de Staat van Zoetermeer toont de samenhang tussen sociale, economische en fysieke aspecten. Vanuit deze samenhang moeten specifieke opgaven worden aangepakt. Vandaar dat in de visie geen sectorale thema's

		apart als paragrafen zijn opgenomen. Deze thema's zijn in de zes hoofdlijnen van het toekomstbeeld 2040 in samenhang met elkaar gebracht. De hoofdlijnen van het toekomstbeeld bieden voldoende aanknopingspunten om met cultuurhistorie aan de slag te gaan (o.a. palet van wijken en buurten). Nadere uitwerking daarvan zal plaatsvinden in programma's (gebieds- en/of beleidsprogramma) en het omgevingsplan. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
12.2	Indiener is van mening dat een cultuurhistorische waardenkaart onderdeel zou moeten uitmaken van de omgevingsvisie. En geeft aan graag te willen meewerken aan een cultuurhistorische waardenkaart.	De omgevingsvisie is vormvrij. Een cultuurhistorische waardenkaart is geen verplicht onderdeel van de omgevingsvisie. In de ontwerp omgevingsvisie is ervoor gekozen om de integrale vraagstukken voor Zoetermeer centraal te stellen. Bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie naar programma's (gebieds- of beleidsprogramma's) wordt bekeken voor welke aspecten of thema's een (ruimtelijke) vertaling naar kaartbeelden nodig of wenselijk is. Cultuurhistorie zal hier onderdeel van zijn. Hierbij maakt de gemeente graag gebruik van de expertise van indiener. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
12.3	Indiener mist de kans om cultuurhistorie als productieve factor voor de toekomst een duidelijke plek te geven.	De cultuurhistorie zal met name onderdeel zijn bij de uitwerking van de hoofdlijnen palet van wijken en buurten alsmede Zoetermeer: stad in en tussen de parken. Daarbij willen we graag gebruik maken van uw expertise. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
12.4	Indiener vindt het problematisch dat de omgevingsvisie na vaststelling, op grond van de Omgevingswet, aan het College van B&W de bevoegdheid geeft zgn. "buitenplanse omgevingsplanactiviteiten" te vergunnen. Gesteld wordt dat die dus buiten de Raad om gaan. Voor indiener betekent dit dat ook belangrijke afwijkingen buiten zicht blijven en dus niet vatbaar zijn voor vragen, opmerkingen of zienswijzen. Oftewel: niet vatbaar voor participatie.	De wijze waarop de bevoegdheden op lokaal niveau zijn opgenomen in de Omgevingswet is een opvallend aspect. Voor Zoetermeer achten we dit ook niet wenselijk. Vandaar dat in hoofdstuk 4 van de visie is opgenomen dat bij de uitwerking en vaststelling van programma's de raad in positie is gebracht. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
12.5	Indiener geeft aan dat gemeenten tot en met 2024 de tijd hebben om een Omgevingsvisie vast te stellen. En stelt daarom voor deze concept-visie	De gemeente is, van mening dat het voor de Zoetermeerse samenleving van groot belang is dat de huidige sociaaleconomische

	niet vast te stellen en na de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen alsnog een veel meer gespecificeerde Omgevingsvisie, inclusief het onderwerp cultuurhistorie, vast te stellen.	vraagstukken met voortvarendheid worden opgepakt. Zij is van mening dat er geen reden is om de omgevingsvisie niet vast te stellen. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
Zienswijze 13:		
13.1	Indiener vindt het jammer dat de reactietermijn op de Visie beperkt is en ook nog eens in de vakantieperiode valt. Dat maakt een terugkoppeling en afstemming met haar brede achterbannen in de stad niet goed mogelijk.	De ontwerp omgevingsvisie ter inzage gelegd op grond van afdeling 3.4 van de Algemene Wet Bestuursrecht. Daarin is een wettelijke termijn van 6 weken vastgelegd. De gemeente is gehouden aan die termijn. Desondanks is de gemeente bij deze zienswijzeprocedure coulant met deze bepaling omgegaan. De gemeente hanteert hierbij het algemene uitgangspunt dat maximaal 3 van de 6 weken van de ter inzage termijn in de zomervakantie mag vallen. De zomervakantie in onze regio loopt van 17 juli t/m 29 augustus. De zienswijzeperiode van de ontwerp omgevingsvisie is ingegaan op 25 juni (3 weken voor de vakantie). Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
13.2	Indiener constateert dat zij als stakeholders en samenwerkingspartners niet zijn meegenomen bij de voorbereiding van de visie.	Ten behoeve van het opstellen van de ontwerp Omgevingsvisie 2040 is in de periode 2017 tot 2020 een uitgebreid participatieproces geweest met de inwoners en organisaties. Onder meer in het kader van het traject 'Schaalsprong Zoetermeer: samen vormgeven aan de toekomst van de stad'. Alle participatiemomenten zijn zowel digitaal aangekondigd als in het Streekblad. Wij vinden het spijtig te moeten vernemen dat u die participatiemomenten mogelijk heeft gemist. De visie zal stapsgewijs verder worden uitgewerkt in programma's. Ook hierbij zal de gemeente bewoners en stakeholders betrekken bij de voorbereiding. De gemeente gaat graag het gesprek aan met indiener over de inzet van haar expertise bij de uitwerking van de omgevingsvisie. Ook in de reguliere overleggen met indiener zal daar verder vorm aan worden gegeven. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.

13.3	Indiener mist in de visie met name het perspectief van geestelijk/mentaal welzijn. Dan gaat het over hoe we als burgers van Zoetermeer met elkaar om gaan, over respect, over burgerschap, over identiteit. Kortom over Compassie. Indiener zou dit perspectief graag in de Visie 2040 opgenomen en uitgewerkt zien door: - het benoemen en toevoegen van Compassie als een constituerend (drijvend) principe. - het principe van Diversiteit ook uit te werken voor de veelkleurigheid van de diverse Zoetermeerse (levensbeschouwelijke/culturele) gemeenschappen. Indiener geeft aan daarvoor alsnog graag aan te haken bij de Aanpak van het vervolg. Als stakeholders en samenwerkingspartners.	In hoofdlijn 1 'Zoetermeer is mijn thuis' wordt de ambitie uitgesproken voor een levendige en inclusieve Zoetermeerse samenleving. Een stad met een goede sociale cohesie en een samenleving waarin iedereen kan meedoen en meedenken, die betrokken is bij de stad, de eigen leefomgeving en de gemeenschap. Daarnaast is de ambitie uitgesproken dat in 2040 grote stappen zijn gezet om een tolerante samenleving te realiseren, discriminatie, op welke grond dan ook, terug te dringen, en een einde te maken aan letterlijke en figuurlijke uitsluiting van gehandicapten. Compassie maakt daarmee integraal onderdeel uit van deze ambitie en het geschetste perspectief voor 2040. De gemeente gaat graag het gesprek aan met indiener over de inzet van haar expertise bij de uitwerking van de omgevingsvisie. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
13.4	Indiener mist – ook in het voortraject (Basisdocument 2040) – een verwijzing naar het Handvest van Compassie, door gemeente (burgemeester Aptroot) en diverse samenwerkingspartners ondertekend in september 2018.	In het Basisdocument Zoetermeer 2040 zijn alleen beleidsdocumenten vermeld die door de gemeenteraad van Zoetermeer zijn vastgesteld. Het Handvest is om die reden niet terug te vinden in het Basisdocument. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
13.5	Indiener geeft aan dat Zoetermeer mede is gevormd door burgerinitiatieven vanuit levensbeschouwelijke gemeenschappen, en is van mening dat dat in de Visie ook best meer mag worden benoemd. Los van de levensbeschouwelijke gemeenschappen als zodanig, kan daarbij gedacht worden aan historische initiatieven rond onderwijs (o.a. Unicoz), zorg (o.a. Morgenster), wonen (Vidomes, DGW).	In de visie staat de kracht van de samenleving centraal. Een stad ontwikkelt zich met name door de krachten in de stad: inwoners en organisaties. Het sociaal en mentaal eigenaarschap is een drijvende kracht voor de ontwikkeling van een stad. Vandaar dat bij de uitwerking van de visie veel waarde wordt gehecht aan het bieden van ruimte van allerlei vormen van initiatieven (zie o.a. hoofdlijn 3 in de visie: palet van buurten en wijken en hoofdstuk 5). Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
13.6	Naast de principes van samenhang, diversiteit en kwaliteit, en bundeling, vraagt indiener om een vierde principe toe te voegen: compassie, als basis voor het omgaan met diversiteit en inclusie.	Verwezen wordt naar de beantwoording onder 13.3 Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.

13.7	Indiener zou het perspectief van de hoofdlijnen 2.1 en 2.2 graag verbreed willen zien met die van Diversiteit en Compassie. Bij deze hoofdlijnen wil indiener graag een passende plek claimen voor o.a. haar projecten voor Diversiteit en Inclusie, en voor Identiteit en Respect. En ook het project voor het Stadsdiaconaat en een uitwerking van een Brede Kerkenvisie.	Eén van de leidende principe binnen de ontwerp omgevingsvisie is sturen op diversiteit en kwaliteit. Diversiteit staat daarmee aan de basis van keuzen die gemaakt (gaan) worden voor Zoetermeer 2040. Dit leidende principe vormt ook één van de rode draden door de hoofdlijnen van het toekomstbeeld 2040 en de beweging die we samen met inwoners en partners van de stad richting 2040 in gang gaan zetten. Diversiteit is daarmee reeds geborgd binnen de hoofdlijnen van het toekomstbeeld. Met betrekking tot het aspect compassie wordt verwezen naar de beantwoording onder 13.3. De omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen. Initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan de realisatie van de visie zijn van harte welkom. Hierover gaat de gemeente graag in gesprek. Echter deze initiatieven worden niet separaat opgenomen in de visie. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
13.8	M.b.t. een breed palet, ook voor Ontplooiing en Innovatie (hoofdlijnen 3, 4 en 5) geeft indiener aan zelf ook drager te zijn van een breed palet (een grote mate van diversiteit) en van compassie (inspiratiebron voor ontplooiing en innovatie). Vanuit de levensbeschouwelijke helft van de Zoetermeerse samenleving draagt indiener graag bij aan de Visie en de uitwerking daarvan. Als stakeholder en als samenwerkingspartner wordt indiener graag door de gemeente als zodanig uitgenodigd. Indiener draagt daarvoor ook een suggestie aan: die van een Compassie-Impact-Rapportage. Dat zou ook een waarde(n)volle aanvulling kunnen zijn op het monitoringsinstrument van de Staat van Zoetermeer.	De gemeente gaat graag het gesprek aan met indiener over de inzet van haar expertise bij de uitwerking van de omgevingsvisie. Daarbij laten wij ons graag informeren over de Compassie-Impact-Rapportage en kan bepaald worden of dit een aanvulling zou kunnen zijn op het monitoringsinstrumentarium. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
13.9	Indiener vraagt bij de herijking van beleid i.h.k.v. de 1e Agenda aandacht voor het betrekken van beleidsnota's vanuit levensbeschouwelijk- en burgerperspectief: - Het Handvest van Compassie; september 2018 - Help een maatschappelijk initiatief; najaar 2017	Verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijze 13.8

	- (Brede) Kerkenvisie; aanzet 2020 (bijdrage rijksoverheid)	
13.10	Voor de pilot Buytenwegh (en later Seghwaert) wenst indiener betrokken te worden bij de selectie van deelnemers en issues, en de uitwerking daarvan in eventuele convenanten. In Buytenwegh is Halte 2717 daarvoor de eerstaangewezen partner.	De gemeente gaat graag het gesprek aan met indiener en genoemde partner over de inzet van haar expertise bij de uitwerking van de omgevingsvisie. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
13.11	Indiener meldt zich aan als deelnemer voor het Stadscongres, en vraagt om ruimte op de congresagenda voor het verwoorden en verbeelden van de aangedragen hoofdpunten: veelkleurigheid en compassie.	Verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijze 13.10
Zienswijze 14:		
14.1	Indiener complimenteert de gemeente met het ontwerp dat er ligt. Het document heeft een goed te volgen opbouw en laat helder zien wat de majeure opgaven voor Zoetermeer zijn in de komende decennia. Aan de hand van de zogenoemde 'Zoetermeerse mechanismen' zijn de uitdagingen voor nu en de toekomst duidelijk geïllustreerd.	Dank voor de door u geuite waardering voor de ontwerp omgevingsvisie.
14.2	Met de ontwerp omgevingsvisie ligt die basis er. Door te werken met een overkoepelende visie voor de sociale, economische en ruimtelijke ontwikkeling van de stad zijn de opgaven én de mogelijke oplossingsrichtingen integraal met elkaar in samenhang gebracht. Indiener ziet daarbij volop kansen ook in de toekomst samen op te trekken bij de ruimtelijke opgave in onze regio.	De gemeente waardeert de constructieve opstelling van indiener en onderschrijft de kansen om samen op te trekken bij de ruimtelijke opgave in de regio. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
14.3	Indiener steunt de ambitie dat Zoetermeer in 2040 sociaaleconomisch en sociaal-cultureel in balans is. Een sterke sociaaleconomische positie is ook in het belang van indiener aangezien we één stedelijk systeem zijn. De woonaantrekkelijkheid van Zoetermeer is hierbij een belangrijk aspect. De mogelijkheden om groen stedelijk te wonen leveren een belangrijke bijdrage aan de compleetheid van het palet aan woonmilieus dat de Haagse regio te bieden heeft.	De gemeente dankt u voor de uitgesproken steun. Ook wij zien en onderschrijven het regionale belang dat Zoetermeer kan dienen door sociaaleconomische en sociaal-cultureel in balans te zijn en de woonaantrekkelijkheid te vergroten. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
14.4	Indiener geeft aan dat het inzetten op diversificeren van de woningvoorraad en het vergroten van eigenaarschap weliswaar past binnen die woningmarktafspraken, alleen moet worden voorkomen dat dit doorslaat en het aandeel sociaal te sterk afneemt. Dat is ook	In de visie worden geen uitspraken gedaan over aantallen en procentuele verdeling. Inzet is dat Zoetermeer een thuis is voor iedereen. Dit zal leiden tot verschillende strategieën per buurt en wijk. Bijvoorbeeld geen standaard percentages voor de diverse categorieën (sociale huur, vrije sector huurwoningen en

	onderwerp van gesprek in het proces om tot het regionale woningmarktakkoord te komen.	vrije sector koop). Om zodoende toe te gaan naar een meer precieze verdeling, waarbij maatwerk per wijk of project wordt geleverd. Gezien de groeiambities kan het aandeel van huidige typen woningen veranderen. Echter gezien de groeiambitie van Zoetermeer zal dit in absolute aantallen leiden tot een toename in elk segment. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
14.5	Indiener leest dat in 2040 de participatiegraad voor de Zoetermeerse beroepsbevolking en de kans op werk gelijk is aan de omliggende regio. De motor hierachter is het nog beter verbinden van onderwijs, economie en arbeidsmarkt, met een koppeling aan de sterke kernsectoren in Zoetermeer. Indiener begrijpt dat dit enerzijds een opgave is binnen Zoetermeer zelf. Anderzijds ziet zij kansen om de sociaaleconomische kracht – en daarmee de positieverbetering van de Zoetermeerse samenleving – óók in regionaal perspectief te plaatsen. De arbeidsmarkt is immers een regionale markt. Een nauwere samenwerking op het gebied van ruimte voor bedrijvigheid kan behulpzaam zijn om zowel het tekort aan ruimte voor bedrijvigheid in Den Haag aan te pakken, als de sociaal-economische kracht van Zoetermeer te versterken.	De gemeente onderschrijft de kansen die indiener ziet om de sociaaleconomische kracht – en daarmee de positieverbetering van de Zoetermeerse samenleving – óók in regionaal perspectief te plaatsen. Dit is onderdeel van de hoofdlijn Zoetermeer als regiostad. De gemeente gaat graag het gesprek aan met indiener over de invulling van een nauwere samenwerking. Van belang daarbij is het vinden van een goede en werkbare balans tussen de ruimte voor bedrijvigheid en het versterken de sociaaleconomische kracht van Zoetermeer. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
14.6	Binnen de Kennisregio aan Zee werkt een brede alliantie, waaronder Zoetermeer, aan het versterken van het economische profiel in dit gebied. Zoetermeer, als stad van de toegepaste innovaties, biedt daarbinnen een laboratorium voor sociale en fysieke vernieuwing. Dit uitgangspunt levert een belangrijke bouwsteen aan de missie van de Kennisregio aan Zee: <i>Laat de economie werken aan de maatschappelijke problemen; waar schaarse ruimte onze kennis en praktijk uitdaagt tot innovatieve oplossingen voor een veilige, gezonde en inclusieve leefomgeving.</i> Indiener gaat graag in gesprek hoe we op dit punt met elkaar kunnen samenwerken. Niet alleen nu, maar ook op de langere termijn.	De gemeente waardeert de constructieve opstelling en gaat graag met indiener in gesprek over hoe we op dit punt met elkaar kunnen samenwerken. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
14.7	Indiener leest met belangstelling dat Zoetermeer in 2040 een van de aanjagers van de regionale samenwerking is en bekend staat om haar samenwerkingsgerichtheid. Zoetermeer als regiostad is een opgave waar we samen belang bij hebben. Hier werkt indiener graag in samen. De	De gemeente waardeert de constructieve opstelling en gaat graag met indiener in gesprek over hoe we op dit punt met elkaar kunnen samenwerken. Wij onderschrijven het belang van de samenwerkingsagenda fysieke leefomgeving Haagse regio hierin.

	samenwerkingsagenda fysieke leefomgeving Haagse regio, die de negen gemeenten in de Haagse regio ambtelijk aan het ontwikkelen zijn kan hier een goede rol in spelen.	Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
14.8	In algemene zin valt indiener op dat er veel thema's en speerpunten in de ontwerp omgevingsvisie zijn benoemd, maar dat die aspecten vrijwel nergens zijn geconcretiseerd. Zo is niet duidelijk waar (ruimtelijke en programmatische) ambities gaan knellen en welke keuzes er dan worden gemaakt. In die gevallen is het van belang om te bepalen of er sprake is van een 'Zoetermeers' vraagstuk, of dat dit ook in regionaal verband consequenties heeft.	De ontwerp omgevingsvisie is op hoofdlijnen geformuleerd. De thema's en speerpunten die in de visie zijn benoemd komen voor een belangrijk deel voort uit de analyse die ten grondslag ligt aan de visie. De analyse van de Staat van Zoetermeer toont de samenhang tussen sociale, economische en fysieke aspecten. Vanuit deze samenhang zijn de opgaven geformuleerd die moeten worden aangepakt. De verdere uitwerking van de thema's, speerpunten en opgaven vindt plaats in nog nader op te stellen programma's (gebieds- en/of beleidsprogramma). Daarbinnen zal onder meer de vertaling plaatsvinden van de ruimtelijke en programmatische ambities die voortkomen uit de visie. Indien daar vraagstukken met een regionale component uit naar voren komen dat zullen die in regionale samenwerkingsverbanden onder de aandacht worden gebracht. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
14.9	Wat betreft regionale bereikbaarheid steunt indiener de ambitie om Zoetermeer alzijdig te voorzien van goede verbindingen met Rotterdam, Leiden en Den Haag. Ze vergroten de agglomeratiekracht van de regio Rotterdam-Den Haag en zijn dus een gezamenlijk belang. Wat versterking van de verbinding met Den Haag betreft, zou indiener graag de gezamenlijke inzet op de regionale lightrail verbinding, de Koningscorridor van Zoetermeer via CID/Binckhorst naar Scheveningen, sterker terug willen zien. In het kader van het rijk-regio programma Mobiliteit & Verstedelijking (MoVe) werken wij samen aan de uitwerking van de regionale OV-corridors, waarbij de haalbaarheid van de business case een van de onderzoeksvragen is.	De gemeente is verheugd met de uitgesproken steun. De verdere uitwerking van de alzijdige verbinding vindt plaats in op te stellen programma's (gebieds- en/of beleidsprogramma). Daarbinnen zal onder meer de vertaling plaatsvinden van de ruimtelijke en programmatische ambities die voortkomen uit de visie. De gemeente zal onverkort de gezamenlijke agenda voor versterking van het infrastructurele netwerk met onder meer de indiener continueren. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
14.10	Indiener (h)erkent de natuurlijke omgeving, rust en ruimte als oorspronkelijke suburbane kwaliteiten van Zoetermeer. Indiener steunt de ambitie van Zoetermeer om de regionale landschappen zoals de Balij, De Nieuwe Driemanspolder en de	De gemeente is blij met de uitgesproken steun voor deze ambitie. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.

	Meerpolder te verbinden met de stad. Dit zijn waardevolle groengebieden waar ook Haagse inwoners van kunnen genieten. Daarnaast vormen de groengebieden economisch kapitaal; het zijn cruciale vestigingscondities voor (nieuwe) inwoners en bedrijven binnen de Zuidelijke Randstad.	
14.11	In hoofdstuk 5 leest indiener dat de gemeente plannen en initiatieven faciliteert die aantoonbaar bijdragen aan de zes hoofdlijnen van het toekomstbeeld en daarnaast bijdragen aan een positieve ontwikkeling van de mechanismen van Zoetermeer. Indiener is benieuwd voor welke concrete taken de gemeente zelf aan de lat staat, behalve dat het gaat om vraagstukken die cruciaal zijn voor het versterken van de sociaaleconomische positie.	De gemeente Zoetermeer is er verantwoordelijk voor om de komende jaren een consistente koers uit te zetten en regie te voeren opdat de structurele vraagstukken van Zoetermeer adequaat worden aangepakt. Zonder een gedegen aanpak, zullen de vraagstukken van Zoetermeer zich gaan verscherpen. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
14.12	Indiener geeft aan dat de Zoetermeerse mechanismen niet los van de regionale context positief kunnen worden omgebogen. De verschillen tussen wijken en buurten, een disbalans op de arbeidsmarkt en leefbaarheidsvraagstukken spelen ook elders in de regio. Wij kunnen leren van elkaars ervaringen en samen optrekken waar mogelijk. Wellicht kan een investeringsagenda (op hoofdlijnen) helpen om kaders bieden om, samen met de partners in de stad (en regio), effectief te werken aan het opwaarts sturen van de mechanismen.	We onderkennen de afhankelijkheid met de regio op een aantal vraagstukken. Vanuit deze overtuiging is de hoofdlijn Zoetermeer als regiostad opgenomen. We gaan graag in gesprek met de regio en indiener om met elkaar te bespreken op welke wijze we de kracht van de agglomeratie optimaal kunnen versterken en over en weer kunnen benutten. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
14.13	Indiener blijft graag onverminderd in gezamenlijkheid werken aan de uitdagende opgaven in onze mooie regio.	De gemeente dankt indiener voor haar constructieve opstelling en werkt graag in gezamenlijkheid verder aan de uitdagende opgaven in onze regio.
Zienswijze 15:		
15.1	Indiener plaatst een aantal algemene opmerken over de ontwerp omgevingsvisie Zoetermeer 2040: i. Indiener juicht toe dat het hier gaat om een visie waarin een omslag in het beleid wordt aangekondigd van een kwantitatieve, sectorale benadering -met name woningbouw en groen- naar een kwalitatieve, integrale benadering. Indiener geeft aan dat voorliggend ontwerp echter nog niet verder reikt dan een gedegen werkmethode met goede bedoelingen maar zonder dat er prioriteiten worden gesteld. Nadere	Indiener duidt in haar reactie de precieze aard van de visie. Het is een visie op hoofdlijnen, die de fundamentele integrale vraagstukken – van sociale, economische en fysieke aard - voor de toekomst van Zoetermeer agendeert. Deze vraagstukken behoeven – zoals indiener aangeeft – een nadere uitwerking. De wijze waarop deze uitwerking stap voor stap zal plaatsvinden staat beschreven in hoofdstuk 4 van de visie. Deze zal gebeuren middels de inzet van beleids- en gebiedsprogramma's, die vervolgens worden geconcretiseerd in onder andere initiatieven van derden, regelingen, omgevingsplan, projecten etc.

	uitwerking is gewenst. ii. Indiener is van mening dat In Zoetermeer 2040 wel wat meer beleidsrichtingen aangegeven mogen worden, zodat een integrale visie ontstaat met duidelijke ambities en opgaven. Nu wordt er voor sommige onderwerpen slechts een klein haakje genoemd, zonder dat de ambitie of opgave duidelijk wordt. iii. Het valt indiener op dat enig kaartbeeld in de visie ontbreekt. iv. Indiener ziet veel aspecten terugkomen t.a.v. wonen in Zoetermeer. Maar vraagt wat de plannen zijn t.a.v. werkgelegenheid in Zoetermeer en hoe deze bewerkstelligd zullen worden? v. In verband met bovenstaande ontwikkelingen gaat indiener graag het gesprek met de gemeente aan.	Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
15.2	Indiener geeft aan dat zij toeziet op een evenwichtige spreiding van de bouw van sociale woningbouw binnen de stadsregio Haaglanden. Dat betekent dat in de nieuwbouwprogrammering voor de gemeente als geheel een ondergrens van 30 procent sociale huurwoningen wordt verwacht. De gemeente dient hierbij bij de precieze invulling van de verschillende typen woningbouw over de wijken rekenschap te nemen van de optelsom van alle plannen tezamen.	Zoals indiener van de gemeente is gewend zal zij haar verantwoordelijkheid nemen voor ook de sociale woningbouw evenals alle andere segmenten in de woningbouw waarvoor een grote vraag bestaat. Verwezen wordt naar de hoofdlijn: Zoetermeer is mijn thuis en Zoetermeer een palet van buurten en wijken. Gezien de urgentie op de woningbouw is in de strategische agenda prioriteit gelegd bij het opzetten van het programma: woningbouw als katalysator van een sociaaleconomisch krachtige stad. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
15.3	Indiener geeft mee dat tijdelijke woonvormen voor spoedzoekers (flexwonen) een kans kan bieden om de kloof tussen bestaand en gewenst woonmilieu versneld te realiseren. Volgens indiener kan deze nieuwe woonvorm -in afwachting van een definitieve functieverandering van een locatie- een tijdelijk dak boven het hoofd bieden voor starters, gescheidenen, arbeidsmigranten, internationale studenten, alleenstaande statushouders, uitromers uit de zorg enzovoort. Het flexwoonproject aan de Ruimtebaan is daarvan een eerste voorbeeld, maar er zijn wellicht gronden of gebouwen te vinden die tijdelijk aangewend kunnen worden om de transitie naar inclusieve wijken te helpen maken.	Deze inzichten van de indiener worden betrokken bij de uitwerking van de visie. Verder wordt verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijze 15.2

15.4	Indiener geeft aan dat zaken als de doordecentralisatie van het beschermd wonen en de verdergaande extra-muralisatie van GGZ en Jeugdzorg zorgen voor een toename van de opgave voor alle gemeenten in Nederland waarvoor geen eengezinswoningen maar vooral kleine eenpersoonseenheden onder de jongerengrens van de huursubsidie nodig zullen zijn. Het toevoegen van deze eenheden zorgt voor een zogenaamde spitsstrook die ingezet kan worden voor de spoedzoekende doelgroepen. Door deze voorraad flexibele woningen toe te voegen kunnen bijvoorbeeld statushouders vroegtijdig beginnen aan inburgering zonder direct een beroep te doen op de bestaande woningvoorraad en kan de druk op asielzoekerscentra verminderd worden.	Deze inzichten van de indiener worden betrokken bij de uitwerking van de visie. Verder wordt verwezen naar de beantwoording bij zienswijze 15.2
15.5	Indiener geeft aan dat de regio Haaglanden gezamenlijk werkt aan een regionale verdeling van de huisvestingsopgave voor arbeidsmigranten, waarbij iedere gemeente hierin een verantwoordelijkheid heeft om het zogenaamde waterbedeffect te voorkomen. Indiener is benieuwd hoe dit proces zich zal ontwikkelen en of en zo ja, tot welke afspraken dit leidt tussen de gemeenten onderling. En vervolgens: welke gevolgen die opgave zal hebben voor de in Zoetermeer 2040 geschetste ontwikkelingen.	Verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijze 15.2
15.6	Indiener geeft aan dat veel mensen, waaronder arbeidsmigranten, afhankelijk zijn van de goedkopere woningvoorraad en/of komen in de goedkopere wijken terecht. Of er dienen initiatieven voor te worden gestart met flexwoningen, al dan niet in getransformeerde panden of met units. Indiener vraagt welke keuzes Zoetermeer in dat kader gaat maken en ook waar in de stad we die keuzes wil realiseren. Ook gezien hetgeen op pag. 31 wordt aangegeven; ontzien van de meest kwetsbare wijken.	Deze inzichten van de indiener worden betrokken bij de uitwerking van de visie. Verder wordt verwezen naar de beantwoording bij zienswijze 15.2
15.7	Indiener geeft aan dat in Zoetermeer 2040 in ieder geval twee bedrijventerreinen worden genoemd die gaan transformeren: Dutch Innovation Park (DIP) en het Kwadrant. Beide terreinen hebben de bestemming bedrijven. De campus lijkt een goede ontwikkeling voor Zoetermeer, maar zorgt voor minder beschikbare gronden voor bedrijven. Indiener wijst erop dat het belangrijk is dat er kwantitatief en kwalitatief voldoende bedrijventerreinen beschikbaar blijven in de regio. Door de transformatie kunnen er tekorten ontstaan. Hetzelfde geldt voor het Kwadrant	Het aandachtspunt van de indiener dat er voldoende werkgelegenheid blijft in Zoetermeer en omgeving wordt herkend en is onderdeel van de visie (Hoofdpijn 5: stad van toegepaste innovatie en Zoetermeer palet van buurten en wijken). De concretisering is onderwerp voor de verdere uitwerking van de visie. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.

	doordat het gebied 'schuifruimte' gaat bieden voor naastgelegen wijken.	
15.8	Indiener wijst op beleidskeuzen in het Omgevingsbeleid Zuid-Holland m.b.t. bodem en ondergrond. En indiener beoogt -in samenwerking met andere overheden – om 3D-Ordening standaard en structureel onderdeel te laten worden van alle relevante ruimtelijke planprocessen in Zuid-Holland. Indiener is van mening dat daaraan geen invulling wordt gegeven in Zoetermeer 2040. In geen enkel hoofdstuk wordt aandacht besteed aan bodem en ondergrond. Ook relaties tussen de verschillende maatschappelijke opgaven en de kansen die bodem en ondergrond hierin hebben worden niet gelegd. Geadviseerd wordt om dit alsnog te doen door bodem en ondergrond van Zoetermeer in kaart te brengen en toe te lichten (in) hoe(verre) de kwaliteiten van bodem en ondergrond (kunnen) bijdragen aan het realiseren van de integrale opgaven van de gemeente Zoetermeer.	Een omgevingsvisie heeft een grote mate van vormvrijheid, opdat deze zo goed mogelijk aansluit bij de relevante grote vraagstukken van een gemeente. Op basis van een uitgebreide analyse blijkt dat de maatschappelijke vraagstukken zich vooral manifesteren op de samenhang tussen fysiek, sociaal en economie. Deze maatschappelijke vraagstukken vergen een focus op een integrale aanpak in plaats van sectorale aanpak van vraagstukken. Dit betekent niet dat sectorale vraagstukken geen aandacht krijgen, maar dat de prioritering en aanpak een andere is dan de sectorale benadering. De concretisering is onderwerp voor de verdere uitwerking van de visie. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
15.9	Indiener is van mening dat er weinig invulling is gegeven aan het erfgoedbeleid in Zoetermeer 2040. Naast het feit dat er weinig aandacht aan wordt besteed wordt concrete uitwerking gemist. Geadviseerd wordt alsnog aandacht te besteden aan cultuur(historie) en erfgoed zodat duidelijk wordt wat voor invloed het kan hebben op het realiseren van de integrale opgaven van de gemeente Zoetermeer.	Verwezen wordt naar de beantwoording onder zienswijze 15.8
15.10	Indiener vindt het positief dat "sport" en "recreëren" aandacht krijgen in de omgevingsvisie. "Sport" wordt in algemene zin genoemd zoals dat de omgeving uitnodigt voor sport enz. Aan recreatie wordt niet veel aandacht besteed. De term "recreëren" komt drie keer voor in de visie. Indiener verzoekt de gemeente hier meer aandacht aan te besteden.	Verwezen wordt naar de beantwoording onder zienswijze 15.8
15.11	Indiener vindt het fijn om te lezen dat men vanuit de stad tussen de parken direct de omliggende natuur in wandelt, rent, skate en fietst. Zoetermeer verbindt dus de natuur en het stadse met elkaar waardoor er gewoond, gewerkt en gerecreëerd kan worden. Dit sluit aan bij de visie van indiener over de groenblauwe leefomgeving waarbij stad en land verbonden worden.	Er wordt kennis genomen van de overeenkomst tussen de visie van de indiener en Zoetermeer 2040
15.12	Op blz.17 staat dat de oorspronkelijke groene kracht van Zoetermeer in 2040 is verrijkt, versterkt	De uitwerking van de hoofdlijn 2: stad in en tussen de parken wordt aangepakt middels

	en verlevendigd. Indiener juicht dit toe, alleen hoe dit bereikt wordt is onvermeld. Indiener vraagt of dit doel nog uitgewerkt wordt in het omgevingsprogramma?	beleids- en gebiedsprogramma's zoals staat beschreven in hoofdstuk 4 van de visie.
15.13	Indiener vraagt hoe de gemeente de mooie volzinnen over natuur op blz. 18 en 19 gaat bereiken. Indiener geeft aan dat natuur in tegenstelling tot groen, dat vooral een belevingswaarde heeft, ook een intrinsieke waarde heeft. In dat kader is het vergroten van de biodiversiteit van belang. Het zorgen voor groene/ecologische verbindingen met het buitengebied kan daarbij helpen maar is zeker niet het enige. Het fauna- en insectenvriendelijker inrichten en beheren van het openbaar groen is een eerste essentiële stap. Daarbij kan o.a. gedacht worden aan bijenlandschappen. Dit zou bij de uitwerking van de visie dan verder vorm gegeven moeten worden.	Deze inzichten van de indiener worden betrokken bij de uitwerking van de visie. Verder wordt verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijze 15.2 Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
15.14	Indiener wijst erop dat een deel van het buitengebied van de gemeente, namelijk de Meerpolder, door de provincie aangewezen als belangrijk weidevogelgebied (cat. 2 gebied ruimtelijke kwaliteit). Het zou goed zijn om in de visie ook aandacht te besteden aan de bijzondere natuur- en landschapswaarden van deze polder. Indiener wijst erop dat aan de noord- en noordwestkant van het bebouwd gebied van Zoetermeer meerdere gebieden liggen die als cat. 2 gebied ruimtelijke kwaliteit door de provincie zijn aangemerkt. Het gaat hier om recreatiegebied en groene buffer. Het zou goed zijn als hier ook aandacht aan wordt gegeven in de visie.	De gemeente is zich hiervan bewust. De verdere uitwerking van natuur- en landschapswaarden vindt plaats in nog nader op te stellen programma's (gebieds- en/of beleidsprogramma). Daarbinnen zal onder meer de vertaling plaatsvinden van de ruimtelijke en programmatische ambities en opgaven die voortkomen uit de visie.
15.15	Indiener is van mening dat de visie nog weinig concreet is op het thema klimaatadaptatie. Er wordt niet ingegaan op de eventuele uitkomsten van stresstesten, en de daaruit gebleken kwetsbaarheden. Op de mogelijke gevolgen van klimaatverandering voor Zoetermeer wordt nauwelijks ingegaan. In dat kader is het goed voor de gemeente te beseffen dat de aanwezige (regionale) waterkeringen en waterbergend vermogen op orde moeten blijven en dat dit in de toekomst zeer waarschijnlijk ook ruimte/maatregelen zal vragen. Klimaatadaptatie wordt slechts benoemd, er wordt gesproken over de uitvoering van de afspraken over duurzaamheid, klimaatadaptatie en	Verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijzen 15.1 en 15.8 Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.

	energietransitie (blz. 9). Niet duidelijk is hoe deze afspraken er concreet uit zien. Eén van de hoofdlijnen is "Duurzame stad in en tussen de parken". Hoe duurzaam eruit ziet, wordt echter niet uitgewerkt. Er wordt vooral gesproken over groen. Onduidelijk is of groen ook klimaatadaptief is. Kortom klimaatadaptatie wordt hier aangetipt maar niet uitgewerkt, vergroening zal effect hebben op klimaatadaptatie, maar wordt het zo ook ingezet? Op blz. 33 wordt ingegaan op het Entreegebied, de rol die dit gebied kan hebben. Niet benoemd wordt dat "De Entree" in het rapport van Deloitte als een pilot opgenomen is t.b.v. het inzetten van instrumenten voor klimaatadaptief bouwen.	
15.16	Zoetermeer 2040 is heel hoog over en schetst een toekomstvisie, zonder concreet aan te geven met welke maatregelen de gemeente daar dan denkt te komen. Indiener geeft aan dat wellicht in ieder geval de RES Rotterdam Den Haag en de Transitievisie Warmte van de gemeente Zoetermeer genoemd kunnen worden waaruit concrete maatregelen worden gerealiseerd om de energietransitie vorm te geven. De energietransitie vindt niet vanzelf plaats. Hier is ook actieve deelname en inzet van de gemeente voor nodig. Indiener wijst erop dat al een hele hoop gebeurt in het kader van het Klimaatakkoord (waar de RES Rotterdam Den Haag en de Transitievisie Warmte vandaan komen). Zeker het noemen van en bijdragen aan de RES (een regionaal product) sluit aan bij de visie "Zoetermeer is een van de aanjagers van de regionale samenwerking en staat bekend om haar samenwerkingsgerichtheid" (pag. 28).	Verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijzen 15.1 en 15.8 Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
15.16	Indiener vindt het positief dat circulaire economie een paar keer wordt genoemd. Maar een uitwerking mist. Indiener denkt dat circulaire concepten als modulair, losmaakbaar en biobased bouwen een concretisering en hulpmiddel kunnen zijn voor de uitdagingen die verderop genoemd worden (ouderen wonen langer thuis, natuurinclusief bouwen, klimaatadaptatie en energietransitie).	Deze inzichten van de indiener worden betrokken bij de uitwerking van de visie. Verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijzen 15.1 en 15.8 Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
15.18	Indiener geeft mee dat de nadruk op samenwerking in triple helix-verband (overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen) en de focus op praktijkgericht onderwijs meerwaarde heeft	We nemen kennis van dit aandachtspunt ten behoeve van de uitwerking van de visie en maken graag gebruik van de expertise en

	wanneer deze geconcretiseerd wordt en gerelateerd wordt aan het thema ruimtelijke ontwikkeling.	andere mogelijkheden van indiener bij de uitwerking. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
15.19	Op blz. 32 wordt de woonopgave neergezet als "sociale roltrap". Dit is een aantrekkelijk beeld, dat wat indiener betreft aan kracht wint, wanneer hier een relatie wordt gelegd met praktijkgericht onderwijs gericht op innovatief bouwen. Maak van toekomstbestendige woningen het uitgangspunt, en zorg dat het onderwijs kan meewerken aan het bouwen van die innovatieve woningen. Zo kan Zoetermeer 2040 al op relatief korte termijn concreet worden, bijvoorbeeld door perspectief te bieden voor het tekort aan "handjes in de bouw". Indiener denkt en werkt graag mee met de gemeente mee om de ambities voor circulaire en innovatief bouwen en de relatie met praktijkgericht onderwijs verder vorm te geven.	We nemen kennis van dit aandachtspunt ten behoeve van de uitwerking van de visie en maken graag gebruik van de expertise en andere mogelijkheden van indiener bij de uitwerking. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
15.20	Indiener uit complimenten voor deze omgevingsvisie en verzoekt de gemeente Zoetermeer 2040 nog op bovenstaande aspecten aan te scherpen of in de programma's verder uit te werken.	Conform bovenstaande opmerkingen krijgt de zienswijze van de indiener zijn vervolg.

Zienswijze 16:

16.1	Indiener geeft aan dat er een koppeling is met een aantal sporen in de (1e) strategische agenda. Alles wordt opnieuw gewogen, hoe worden de burgers hierin meegenomen? Indiener geeft aan dat sommige onderdelen van (beleids)nota's, programma's, verordeningen 'zwaarbevochten' zijn (door politiek, burgers en/of stakeholders, etc.) en vraagt hoe dan wordt voorkomen dat die onderdelen met deze heroverweging geschrapt worden? Hoe houden wij als burgers het overzicht ('was-wordt') en vinger aan de pols als er zoveel wordt samengevoegd in omgevingsvisie, -programma en -verordening?	De uitwerking van de visie in programma's vindt plaats in een participatief proces zoals aangegeven in hoofdstuk 5 van de visie: samen de toekomst van Zoetermeer vormgeven. Dit is maatwerk per onderdeel. Hiernaast zal jaarlijks een staat van Zoetermeer worden opgesteld, opdat voor iedereen op transparante wijze een overzicht beschikbaar is. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
16.2	In het eerste voorwoord van de visie 2040 wordt gesteld dat "de ontwikkeling van de stad immers niet kan stoppen nu de gemeentegrenzen voor verdere groei letterlijk zijn bereikt. Stilstand is tenslotte achteruitgang. Een stad moet zich blijven ontwikkelen en we moeten oog hebben voor de kwaliteit van de stad." Voor indiener is onduidelijk	De vragen en wensen van een samenleving blijven veranderen. Een stad moet zich daar continu op kunnen blijven aanpassen. In de eerste fase van de ontwikkeling van de groeikern Zoetermeer lag de nadruk op de ruimtelijke ontwikkeling. In de komende decennia zal de nadruk liggen op de integrale –

	welke stilstand wordt bedoeld en waarom stilstand altijd achteruitgang zou betekenen.	sociale, economische en fysieke - ontwikkeling van de stad. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
16.3	Indiener deelt de opvatting dat we (zoals genoemd in het tweede voorwoord) van groter groeien naar versterken (van het fundament) moeten en dan vooral t.a.v. de woonaantrekkelijkheid (w.o. ook tegengaan toenemende criminaliteit/gevoelens van onveiligheid), de sociaaleconomische kracht van de stad en – niet genoemd in het voorwoord – de gevolgen van de klimaatverandering (zoals waterberging vanwege hevige regenval, tegengaan hittestress, etc.). Indiener deelt de opvatting dat er meer balans in de stad nodig is. Niet alleen uit cijfers, maar ook als inwoner direct waarneembaar zie en merkt indiener dat de woonaantrekkelijkheid afneemt evenals de sociaaleconomische kracht. Indiener vindt dat jammer en het is goed dat hiervoor meer aandacht komt. Het starten met de pijlers (1) Wijken van de toekomst en (2) Woningbouw als katalysator voor een sociaaleconomisch krachtige stad lijkt een goede keuze. Indiener herkent dat ook steeds meer 40+ gezinnen de roltrap verlaten, omdat er voor deze doelgroep onvoldoende passende woningen in de stad zijn. Indiener geeft aan die stap ook te overwegen. Niet omdat de huidige woning (koopappartement) niet passend is, maar wel omdat de woonomgeving niet meer passend is.	Kennis wordt genomen dat indiener dezelfde opvatting deelt met betrekking tot sociaal economische kracht, klimaatverandering en balans in de stad. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
16.4	Op het gebied van groen, natuur, ruimte en rust onderscheidt Zoetermeer zich (nog wel) positief in de regio, maar er bestaan zorgen of dit wel zo zal blijven als de plannen t.a.v. het toevoegen van extra woningen d.m.v. veel hoogbouw aan de woningvoorraad worden uitgevoerd. Indiener stelt dat zeker in en rond het stadscentrum de leefbaarheid hierdoor zal verminderen. Volgens de visie 2040 zou het centrum van Zoetermeer in 2040 bekend staan als het groene stadscentrum, wat erg gewaardeerd wordt. Voor indiener is niet duidelijk hoe dit realiseerbaar is als hier ook zoveel extra woningen moeten komen. Indiener stelt dat de druk op de schaarse ruimte in het centrum (in en rondom het stadshart) nu al groot is en vergroenen en extra hoogbouw in het centrum staat dan op gespannen voet met elkaar.	Kennis wordt genomen van de opvatting van indiener. De omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen, die de fundamentele integrale vraagstukken – van sociale, economische en fysieke aard - voor de toekomst van Zoetermeer agendeert en de ambities die daarmee samenhangen benoemt. Deze vraagstukken en ambities, zoals het vergroenen van het Stadscentrum, behoeven een nadere uitwerking. De wijze waarop deze uitwerking stap voor stap zal plaatsvinden staat

	Daarnaast leert de praktijk dat projecten veelal duurder uitvallen dan oorspronkelijk gepland, waardoor vaak concessies gedaan moeten worden. Indiener vindt dat voorkomen moet worden dat we straks wel veel extra beton realiseren, maar dat het groen kind van de rekening is (omdat budget ontoereikend is of er geen plaats meer voor is).	beschreven in hoofdstuk 4 van de visie. Deze zal gebeuren middels de inzet van beleids- en gebiedsprogramma's die vervolgens worden doorvertaald naar onder andere initiatieven van derden, regelingen, omgevingsplan, projecten etc. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
16.7	Indiener wijst erop dat er op dit moment nog vele knelpunten zijn op het gebied van schone en stille mobiliteit en er veel impact is op het milieu door verkeer. Indiener is erg benieuwd naar de concrete plannen om dit aan te pakken.is. Indiener stelt dat het wegverkeer de grootste bron van luchtvervuiling is in Zoetermeer. Tot nu toe wijst de gemeente er vooral op dat bijv. concentraties van fijnstof onder de Europese norm valt. Indiener is echter van mening dat ook bij concentraties onder de Europese normen voor stikstofdioxide en fijnstof nog aanzienlijke gezondheidseffecten optreden. Het bouwen langs de Afrikaweg (Entreegebied) vraagt in dit verband aandacht, maar dit geldt ook voor de al bestaande bebouwing langs de hoofdwegen.	De visie is op hoofdlijnen. De uitwerking vindt plaats via beleids- en gebiedsprogramma's zoals is beschreven in hoofdstuk 4 van de visie. De inzichten van de indiener zullen worden betrokken bij deze uitwerking. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
16.8	Indiener vindt het positief dat er in de visie 2040 veel aandacht wordt besteed aan duurzaamheid, energietransitie, klimaatadaptatie, maar gemist wordt de aandacht voor de consequenties voor de stad t.a.v. klimaatveranderingen en bijv. pandemieën. Indiener vraagt of de stad hier in 2040 dan ook klaar voor is en zo ja, hoe?	Verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijze 16.7
16.9	In de ontwerp omgevingsvisie 2040 wordt voorgesteld om de binnenstad en (nieuwe) ontwikkelgebieden, zoals het Entreegebied en het Kwadrant in te zetten om de omliggende buurten en wijken een impuls te geven. Indiener vraagt wat dit betekent voor m.n. de binnenstad? Hoe en op welke manier wil men hier uitvoering aan geven? Is er dan wel voldoende aandacht voor de huidige bewoners van de binnenstad die hiermee te maken krijgen en welke impuls wordt er aan de binnenstad zelf gegeven? De huidige bewoners van de binnenstad hebben nu al 3 jarenlang (ong. sinds komst Primark) te maken met ontwikkelingen, vaak in de vorm van veren nieuwbouw(overlast). Hoe kunnen zij prettig blijven wonen in het centrum?	De uitwerking van gebieden vindt plaats in separate gebiedsprogramma's (zie hoofdstuk 4 van de visie). In kader van deze programma's wordt ook de participatie met de omgeving opgezet. Dit is per gebied maatwerk. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
16.10	Indiener is van mening dat als de gemeente wil concurreren met omliggende winkelcentra en meer bezoekers willen ontvangen, een goed met het OV ontsloten Stadshart essentieel is.	Kennis wordt genomen van de opvatting van indiener.

16.11	In de visie 2040 wordt de wens uitgesproken om het groen functioneel te gebruiken en meer te laten zijn dan decor. Ook zouden groene openbare plekken aangeboden kunnen worden om vrijetijdsactiviteiten in te programmeren door de organisaties in de stad. Indiener vindt dit een mooie gedachte, maar vraagt ook aandacht voor de inwoners die in alle rust van het groen willen genieten in de hectiek van deze tijd, dus zonder bootcamps, workshops, evenementen, voedselbossen en gemeenschappelijke tuinen. Zoetermeer geeft veel aandacht aan fietspaden. Indiener ziet graag ook meer aandacht voor voet-/wandelpaden. Indiener is van mening dat die nu echt onder de maat zijn.	Voor de visie nemen we kennis van de suggesties van de indiener. Deze zijn echter wel relevant voor de uitwerking van de visie. In die fase zullen deze suggesties worden betrokken. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
16.12	Indiener geeft aan dat de gemeente erg inzet op hoogbouw en benoemt een aantal nadelen van hoogbouw, te weten; - Hoge (investerings)kosten - Het zij windvangers en de schaduwwerking kan tot weerstand leiden - Hoogbouw is anoniemer waardoor er meer eenzaamheid en minder sociale controle is (sociale cohesie) Indiener is van mening dat het beter is om, zoals de visie 2040 ook aangeeft, gemengd en met veel variatie te bouwen voor alle doelgroepen. En stelt dat door de hoge(re) bouwkosten bij woontorens ouderen/alleenstaanden niet altijd de overstap van een eengezinswoning naar een appartement willen maken, want in de praktijk blijkt dat er dan vaak geld bij moet voor minder ruimte (en veel minder buitenruimte). Volgens indiener is dit een reden voor ouderen (empty nesters) om zo'n stap niet te maken, waardoor doorstroming stagneert. Indiener geeft aan dat er gewaakt moet worden voor een te groot aanbod aan appartementen.	Deze inzichten van de indiener worden betrokken bij de uitwerking van de visie. Verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijze 16.12
16.13	Indiener geeft aan dat de gemeentelijke organisatie en politiek voor een grote uitdaging staat. En dat de transitie naar een stad in balans met vallen en opstaan zal gebeuren. Indiener is van mening dat een nieuwe samenwerking door het tijdig betrekken van belanghebbenden (inwoners, ondernemers, organisaties/verenigingen, e.d.) tijdens de verschillende fases van belang is om voor die nieuwe balans voldoende draagvlak te creëren en hieraan uitvoering te geven. Ook het regelmatig pas op de plaats maken voor reflectie – zelf en samen met belanghebbenden/ inwoners/ondernemers, etc. - hoort hierbij. Want dan maken we samen Zoetermeer.	De gemeente dankt de indiener voor de constructieve reactie en de bijdrage die dit levert om samen Zoetermeer verder te ontwikkelen.

Zienswijze 17:

17.1	Indiener geeft aan dat op dit moment in de visie niet wordt ingegaan op de onderwerpen fysieke veiligheid, gezondheid en milieu en een integrale benadering van de fysieke leefomgeving. Indiener wijst erop dat als gevolg hiervan bij de verdere uitwerking niet teruggevallen kan worden op de omgevingsvisie en de kans bestaat dat onderwerpen niet of onvoldoende geborgd zijn bij de uitwerking en uitvoering van de omgevingsvisie. In het geval van fysieke veiligheid kan dit leiden tot risicovolle en onveilige situaties.	In de ontwerp omgevingsvisie zijn deze aspecten niet als afzonderlijk onderwerp opgenomen. De reden hiervan ligt in de analyse die ten grondslag ligt aan de visie. De analyse van de Staat van Zoetermeer toont de samenhang tussen sociale, economische en fysieke aspecten. Vanuit deze samenhang zijn fundamentele integrale vraagstukken voor de toekomst van Zoetermeer geïdentificeerd, die adequaat moeten worden opgepakt. Vandaar dat in de visie geen sectorale thema's apart als paragrafen zijn opgenomen. Deze thema's zijn in de zes hoofdlijnen van het toekomstbeeld 2040 in samenhang met elkaar gebracht. De hoofdlijnen van het toekomstbeeld bieden voldoende aanknopingspunten om met de genoemde aspect aan de slag te gaan. Nadere uitwerking daarvan zal plaatsvinden in programma's (gebieds- en/of beleidsprogramma) en het omgevingsplan. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
17.2	Indiener geeft aan dat het belangrijk is dat veiligheid wordt meegewogen als onderdeel van de fysieke leefomgeving. Hiermee komen veiligheidsaspecten vroegtijdig in beeld en is er ruimte om zorgvuldige afwegingen te maken. Bovendien worden veiligheidsaspecten daardoor meegewogen wanneer ook andere thema's op tafel liggen. Daarmee is er aandacht voor het stapelen van risico's en wordt een bijdrage geleverd aan een veilige fysieke leefomgeving. Dit sluit aan bij artikel 1.3a van de Omgevingswet, het bereiken en in stand houden van een veilige (en gezonde) fysieke leefomgeving. Indiener adviseert de gemeente Zoetermeer om de omgevingsvisie op dit gebied aan te vullen.	Verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijze 17.1
17.3	Indiener geeft aan dat er een aantal fysieke veiligheidsrisico's is waar de gemeente Zoetermeer mee te maken heeft. Dit zijn risico's in het kader van externe veiligheid, energietransitie, verdichting, brandveiligheid en klimaat. Gekeken naar de vier mechanismen en zes hoofdlijnen die in de visie worden genoemd is er een duidelijke connectie met deze risico's. Indiener adviseert dan ook om in de omgevingsvisie bij de mechanismen en de hoofdlijnen de koppeling te maken met de fysieke veiligheidsrisico's in de gemeente.	De gemeente is zich bewust van de fysieke veiligheidsrisico's voor de genoemde aspecten en dankt de indiener om dit nogmaals onder de aandacht te brengen. Op diverse plekken in de visie is als onderdeel van de ambities en de strategie een koppeling gemaakt met het aspect veiligheid. Het gaat hierbij om een brede interpretatie van dit begrip: zowel sociale, fysieke als verkeersveiligheid. Het aspect veiligheid zal worden meegenomen in de uitwerking van de visie in onder andere

	Onder de punten 17.4 t/m 17.8 wordt de zienswijze m.b.t. deze risico's toegelicht.	beleids- en gebiedsprogramma's en omgevingsplan. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
17.4	Indiener geeft aan dat het belangrijk is dat er een balans wordt gevonden tussen de aanwezigheid van en activiteiten met gevaarlijke stoffen en de inrichting van de omgeving. Bij (nieuwe) ruimtelijke ontwikkelingen is het van belang dat risico's zoveel mogelijk voorkomen worden en anders worden beperkt. De omgevingsvisie is voor de gemeente de aangewezen plek om toe te lichten hoe onder de nieuwe wetgeving met externe veiligheidsrisico's wordt omgegaan.	In de wet is een grote mate van vormvrijheid vastgelegd voor de omgevingsvisie. Veiligheidsrisico's kunnen ook worden uitgewerkt met behulp van andere instrumenten. Verder wordt verwezen naar de beantwoording bij zienswijze 17.3
17.5	Omdat de risico's van de energietransitie nieuw en onbekend zijn en de wet- en regelgeving hierover beperkt is, is het naar mening van indiener van belang dat in de omgevingsvisie deze risico's worden benoemd en wordt aangegeven hoe de gemeente hier mee om wilt gaan. Een geschikte plek hiervoor is bijvoorbeeld Hoofdlijn 2: 'Duurzame stad in en tussen de parken'.	Verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijzen 17.1 en 17.3
17.6	Indiener geeft aan dat als gevolg van verdichting de personendichtheid in bepaalde gebieden toeneemt en eventuele incidenten, zowel in de omgeving als in gebouwen, omvangrijkere gevolgen kunnen hebben. Het is van belang dat de inrichting van de fysieke leefomgeving weloverwogen is en bijdraagt aan snelle en effectieve hulpverlening. Aandachtspunten hierbij zijn dat de hulpdiensten gebieden goed kunnen bereiken en dat er voldoende bluswater aanwezig is. Ook vanuit gezondheidsperspectief wijst indiener op de risico's van verdichting. Verdichting zal, in combinatie met ontwikkelingen als klimaatverandering en vergrijzing, leiden tot een grotere zorgbehoefte waardoor de druk op de gezondheidszorg toeneemt. Uit de voorliggende omgevingsvisie blijkt dat de gemeente Zoetermeer voornemens is om op meerdere plekken in de gemeente te gaan verdichten. De VRH adviseert om hierbij ook de risico's hiervan te benoemen en bij de nadere uitwerking van de visie hier aandacht aan te besteden.	Verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijzen 17.1 en 17.3 Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
17.7	Indiener wijst de gemeente erop dat onder de Omgevingswet gebouwen dienen te voldoen aan het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). Zelfs wanneer een gebouw voldoet aan de eisen uit het Bbl blijven er risico's voor wat betreft brandveiligheid. Met name in gebouwen met een hoger risico zoals hoge gebouwen, seniorenwoningen, (ondergrondse) parkeergarages en grote	Bij de uitwerking van de visie zal rekening worden gehouden met wettelijke bepalingen en regelingen. Verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijzen 17.1 en 17.3

	opslagloodsen. Het is van belang dat de gemeente in de omgevingsvisie aandacht heeft voor dit soort risico-objecten en de mogelijke impact hiervan op de omgeving.	Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
17.8	Klimaatverandering leidt ertoe dat weersomstandigheden extremer worden en vaker zullen voorkomen. Hitte, droogte, wateroverlast en overstromingen hebben gevolgen voor de veiligheid en gezondheid binnen de fysieke leefomgeving. Indiener vindt het om die reden van belang om in de omgevingsvisie stil te staan bij de raakvlakken tussen klimaat(adaptatie) en een veilige en gezonde fysieke leefomgeving.	Verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijzen 17.1 en 17.3
17.9	Indiener geeft aan dat de 25 veiligheidsregio's gezamenlijk een viertal kernwaarden hebben opgesteld voor een duurzaam veilige fysieke leefomgeving. Het nastreven van deze kernwaarden door de gemeente en het opnemen in de omgevingsvisie draagt bij aan het realiseren van veilige bouwwerken en omgeving, een zelfredzame en samenredzame samenleving, het beschermen van kwetsbare groepen, effectieve hulpverlening en continuïteit van de samenleving. Indiener adviseert dan ook om de kernwaarden als uitgangspunt te hanteren bij het borgen van fysieke veiligheid in de omgevingsvisie.	De gemeente onderkent het belang van de kernwaarden voor het realiseren en behouden van een duurzame fysieke leefomgeving. Wij zien de meerwaarde van deze kernwaarden vooral bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie in programma en projecten. Verder wordt verwezen naar de beantwoording bij zienswijzen 17.1 en 17.3 Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
17.10	Indiener acht het van belang dat bij het opstellen van programma's en van het omgevingsplan vroegtijdig wordt gekeken welke veiligheidsaspecten een rol spelen. Indiener geeft in dat kader aan dat door in de omgevingsvisie de ambitie van de gemeente voor wat betreft fysieke veiligheid al uit een te zetten, het eenvoudiger is om bij programma's en het omgevingsplan de veiligheidsaspecten mee te nemen. Het is dan duidelijk dat dit voortkomt uit de ambities uit de omgevingsvisie.	In de omgevingsvisie is op diverse plekken het verbeteren van de veiligheid genoemd als onderdeel van de ambities voor 2040. Het betreft hierbij veiligheid in de brede zin van het woord; zowel sociale, fysieke als verkeersveiligheid. Dit biedt naar onze mening voldoende basis en aanknopingspunten om de fysieke veiligheidsaspecten in samenhang met andere thema's verder uit te werken in programma's (gebieds- of beleidsprogramma's) en te borgen in het omgevingsplan. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
17.11	Om een veilige en gezonde fysieke leefomgeving te borgen is het van belang om indiener en ook de andere ketenpartners te betrekken bij de verdere uitwerking en uitvoering van de omgevingsvisie. Indiener denkt graag mee over hoe fysieke veiligheid een plek kan krijgen in de programma's en het omgevingsplan.	De gemeente maakt dankbaar gebruik van het aanbod om de expertise van indiener in te zetten bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie.
Zienswijze 18:		
18.1	Indiener is verheugd om te lezen dat bewoners op creatieve wijze zijn en worden betrokken bij de totstandkoming van de visie.	De gemeente dankt indiener voor deze positieve reactie.

	Indiener is positief over de gekozen systematiek: het toekomstbeeld voor 2040 wordt als stip op de horizon geschetst, de strategische agenda beschrijft de weg ernaartoe en concreter beleid wordt uitgewerkt in programma's. De visie schetst een integraal, veelomvattend toekomstbeeld voor de gemeente waarin het sociale domein terecht een grote rol speelt.	
18.2	Indiener stelt echter dat gezondheid, randvoorwaarde voor andere domeinen en één van de pijlers van de omgevingswet, een meer vooraanstaande plaats in de visie zou moeten krijgen. Dit kan zowel door het opstellen van brede beleidslijnen op het gebied van gezondheid, als door het beschrijven van doelstellingen, uitgangspunten en voorbeelden.	In de ontwerp omgevingsvisie is gezondheid niet als afzonderlijk onderwerp opgenomen. De reden hiervan ligt in de analyse die ten grondslag ligt aan de visie. De analyse van de Staat van Zoetermeer toont de samenhang tussen sociale, economische en fysieke aspecten. Vanuit deze samenhang zijn de fundamentele opgaven voor de toekomst van Zoetermeer geïdentificeerd, die in samenhang moeten worden aangepakt. Vandaar dat in de visie geen sectorale thema's apart als paragrafen zijn opgenomen. Deze thema's zijn in de zes hoofdlijnen van het toekomstbeeld 2040 in samenhang met elkaar gebracht. De hoofdlijnen van het toekomstbeeld bieden voldoende aanknopingspunten om met het aspect gezondheid aan de slag te gaan. Nadere uitwerking daarvan zal plaatsvinden in programma's (gebieds- en/of beleidsprogramma) en het omgevingsplan. Het aspect gezondheid komt in deze hoofdlijnen terug (o.a. hoofdlijn 2: duurzame stad in en tussen de parken en hoofdlijn 3: palet van wijken en buurten en Zoetermeer). Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
18.3	Indiener geeft de volgende algemene aandachtspunten mee: I. Een expliciete inventarisatie van de status van gezondheid in de gemeente kan helpen bij het verder formuleren van opgaven en plannen. Indiener levert hiervoor graag informatie aan uit haar Gezondheidsmonitor. Ook over (specifieke) cijfers met betrekking tot leefomgeving geeft indiener graag advies. II. Om in een volgende stap gelijktijdig aan meerdere ambities te werken en kansen te benutten om bijvoorbeeld gezondheid,	De gemeente maakt graag gebruik van het aanbod om informatie uit de Gezondheidsmonitor aangeleverd te krijgen. Ook maakt de gemeente graag gebruik van de expertise van indiener m.b.t. cijfers over de leefomgeving. Deze kunnen een waardevolle aanvulling zijn op de gegevens die momenteel in de monitoring van de Staat van Zoetermeer worden gebruikt (het betreft daarbij resultaten van een in 2020 door het RIVM/ de GGD's gehouden enquête). Deze suggestie wordt meegenomen in de verder uitwerking van de omgevingsvisie.

	duurzaamheid en klimaatadaptatie te koppelen, kan het helpen om integrale projecten op te stellen met bijvoorbeeld minder ruimte voor de auto en meer ruimte voor bewegen, spelen en ontmoeten in stedelijke natuur. III. Naast de hoofdlijn 'Duurzame stad in en tussen de parken' biedt indiener graag aan om vanuit haar expertise mee te denken over een verdere invulling van mogelijke andere ambities voor een gezonde en veilige leefomgeving.	De gemeente maakt dankbaar gebruik van het aanbod om de expertise van indiener in te zetten bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie. Deze onderdelen van de zienswijze leiden niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
18.4	Indiener geeft de volgende aandachtspunten mee m.b.t. preventie: i. Het is belangrijk om gericht te werken aan gezondheidspreventie. Er zou bijvoorbeeld een ambitie opgesteld kunnen worden voor gezond en vitaal opgroeien en ouder worden met het doel dat Zoetermeeders hun stad zo aantrekkelijk mogelijk (blijven) vinden om in te wonen. ii. Hoewel indiener erkent dat de gemeente goed op weg is met het doorontwikkelen van beleid rond het creëren van een rookvrije omgeving, wil zij graag het Nationaal Preventieakkoord onder de aandacht brengen, dat een kader biedt voor toekomstige programma's en plannen.	Er wordt kennisgenomen van de aangegeven aandachtspunten. Deze aspecten worden meegenomen in de uitwerking van de visie in onder andere beleids- en gebiedsprogramma's en omgevingsplan. Deze onderdelen van de zienswijze leiden niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
18.5	Indiener geeft de volgende aandachtspunten mee m.b.t. omgevingsfactoren: i. Met haar ligging langs de A12 is het voor Zoetermeer belangrijk om gericht te werken aan gezondheidsbescherming. ii. Indiener adviseert om eerst sterke, concrete ambities te formuleren voor het Omgevingsprogramma, en op basis daarvan de plannen voor onder andere schone, stille mobiliteit uit te werken. Ter inspiratie noemt zij het Schone Lucht Akkoord en het Actieplan geluid. iii. Indiener adviseert om expliciet aandacht te geven aan het binnenmilieu van gebouwen. Bij bestaande woningen zou	Verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijze 18.4

	de doorstroom van bewoners hier een goed moment voor kunnen zijn.	
18.6	Indiener geeft de volgende aandachtspunten mee m.b.t. gezonde scholen: i. Indiener vindt het goed om te lezen dat bruikbare groen-/blauwstructuren en natuurinclusiviteit een vooraanstaande plaats in het concept van de visie hebben. ii. Groen/blauwe 'pleinen' kunnen, wanneer ze buiten schooltijden toegankelijk zijn voor inwoners van de gemeente, bijdragen aan gezondheidsgelijkheid en een veerkrachtige wijk. Naast gemeenschapsgevoel en gezondheid kunnen ze bijdragen aan verkoeling (klimaatadaptatie) en waterberging (duurzaamheid). Indiener raadt aan om Gezonde Scholen te blijven stimuleren, inclusief gezonde voedselomgevingen daaromheen en veilige fiets- en wandelroutes daarnaartoe.	Verwezen wordt naar de beantwoording bij zienswijze 18.4
18.7	Indiener biedt aan om mee te denken over de verdere uitwerking van de strategische agenda en om vanaf het begin mee te werken aan de uitwerking in Omgevingsprogramma's, omgevingsplannen, concrete gebiedsontwikkelingen en de monitoring daarvan.	De gemeente maakt dankbaar gebruik van het aanbod om de expertise van indiener in te zetten bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie.
Zienswijze 19:		
19.1	Indiener geeft aan geen opmerkingen op de ontwerp omgevingsvisie te hebben.	De gemeente dankt indiener voor haar reactie.
Zienswijze 20:		
20.1	Indiener mist de link met klimaatadaptatie als rode draad in het verhaal. Indiener ziet graag een uitwerking van de vier thema's (wateroverlast, droogte, overstroming en hitte) en uitkomsten uit de stresstest terugkomen in de Omgevingsvisie Zoetermeer 2040. Indiener geeft in dat verband aan; i. Dat op een aantal plekken in de visie klimaatadaptatie is aangehaald, maar er geen uitwerking aan wordt gegeven. ii. Het van belang klimaatadaptatie bij toekomstige ontwikkelingen duidelijk te omschrijven.	In de omgevingsvisie is ervoor gekozen om sectorale thema's niet apart op te nemen. De reden hiervan ligt in de analyse die ten grondslag ligt aan de visie. Uit de analyse van de Staat van Zoetermeer blijkt de samenhang tussen sociale, economische en ruimtelijke aspecten, met inbegrip van klimaatadaptatie en de daaraan gekoppelde thema's. Deze onderdelen zijn in de zes hoofdlijnen in samenhang met elkaar gebracht. Vanuit deze samenhang moeten de opgaven worden aangepakt. De hoofdlijnen (o.a. Zoetermeer stad in en tussen de parken) bieden voldoende

	iii. Dat de kans en opgave van voldoende groen bij de grote woningbouwopgave van Zoetermeer onvoldoende naar voren komt. iv. De uitkomsten van de stresstest niet terug komen in de visie. v. Om in de titel 'We maken van Zoetermeer nog meer een natuur inclusieve en duurzame stad' de term klimaatadaptatie toe te voegen en in de tekst de uitwerkingen de 4 thema's van de stresstest terug te laten komen.	aanknopingspunten om in de uitvoering (in specifieke beleids- of gebiedsprogramma's en het omgevingsplan) het onderwerp klimaatadaptatie nader uit te werken en met de genoemde thema's aan de slag te gaan. De gemeente werkt graag samen met de indiener aan deze uitwerking, zodat de noodzakelijke expertise optimaal kan worden ingezet. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
20.2	Indiener ziet een aantal overlappende thema's tussen waterschapstaken en de visie Zoetermeer 2040. Indiener verwacht dat deze thema's terug zullen komen in de beleids- en gebiedsprogramma's en in het omgevingsplan. Genoemd worden: i. Via het groen werken aan een gezonde klimaatbestendige stad. Hierin ziet indiener een koppeling met afvalwater, overstorten, afkoppelen, het bergen van water en waterkwaliteit. ii. Biodiversiteit op het land en in het water van zowel flora als fauna met kansen voor natuurvriendelijke oevers en het verbeteren/ in stand houden van de waterkwaliteit. iii. Een aaneengesloten groen blauw netwerk biedt ruimte voor een robuust en klimaatbestendige structuur waar waterberging en waterkwaliteit sterk in naar voren komen. iv. Meerlaagse veiligheid koppelen aan de vier thema's van klimaatadaptatie.	De gemeente herkent de overlappende thema's tussen waterschapstaken en de visie Zoetermeer 2040. De uitwerking van de door indiener genoemde aspecten zal plaatsvinden via beleids- en gebiedsprogramma's en het omgevingsplan, zoals is beschreven in hoofdstuk 4 van de visie. De inzichten van de indiener zullen worden betrokken bij deze uitwerking. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
20.3	Indiener geeft aan dat de Strategische agenda 2040 de samenhang tussen de programma's waarborgt. En dat samenwerking binnen de verschillende programma's en ertussen cruciaal voor de realisatie van Zoetermeer 2040. Indiener biedt zich daarom aan als betrokken partner om samen aan de stappen richting Zoetermeer 2040 te werken.	De gemeente onderschrijft het belang en de rol van de strategische agenda en dat samenwerking binnen de verschillende programma's en ertussen cruciaal is voor de realisatie van Zoetermeer 2040. De gemeente waardeert het aanbod van indiener en maakt dankbaar gebruik van dit aanbod om de expertise van indiener in te zetten bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie.
20.4	Indiener kijkt er naar uit om de samenwerking met de gemeente Zoetermeer te versterken met het toevoegen van het hoogheemraadschap van Rijnland. In de samenwerking zullen	De gemeente waardeert de constructieve opstelling van indiener en onderschrijft het belang van de rol die water en klimaatadaptatie spelen bij de toekomst van de gemeente

	bovengenoemde waterschapthema's centraal staan zodat er recht gedaan kan worden aan de belangrijke rol die water en klimaatadaptatie spelen bij de toekomst van de gemeente Zoetermeer. Indiener geeft aan dat voor de invulling van de samenwerking gebruik kan worden gemaakt van de reeds bestaande ambtelijke contacten met haar gebiedsadviseur.	Zoetermeer. De gemeente onderschrijft ook de kansen om samen op te trekken rondom dit thema en zal voor de invulling van de samenwerking onder meer gebruik maken van de reeds bestaande ambtelijke contacten met de gebiedsadviseur. Dit onderdeel van de zienswijze leidt niet tot aanpassing van de omgevingsvisie.
--	--	--

3. Aanpassingen

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen wordt de omgevingsvisie Zoetermeer 2040 op de volgende punten aangepast:

- In Paragraaf 1.2 wordt een aanvullende tekst passage opgenomen over 5e mechanisme: het adaptief vermogen.
- In hoofdlijn 2.1 onder punt 3 wordt aan de zin (...) Vanuit de stad tussen de parken wandel, ren, skate, en fiets je direct de omliggende natuur in (...) aangevuld met het woord 'vaar'.